

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Jazyk jako projev etnické identity italské minority
v Chorvatsku a Slovinsku**

Edita Brožová

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Edita Brožová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Jazyk jako projev etnické identity italské minority v Chorvatsku a Slovinsku

Název anglicky

Language as a manifestation on of the ethnic identity of the Italian minority in Croatia and Slovenia

---

Cíle práce

Cílem práce je seznámení čtenáře s italskou minoritou na území Chorvatska a Slovinska, především poukázání na jejich používání a podporu italského jazyka. Dalším cílem je obeznámit čtenáře se základní charakteristikou italského jazyka a s formou, kterou má v Chorvatsku a Slovinsku.

Pro dosažení cílů jsou pro práci stanoveny tyto výzkumné otázky:

1) Jak občané italské minority používají a podporují svůj jazyk? Při jakých příležitostech se používá italština, kdy naopak chorvatština/ slovinština?

Provozuje italská minorita vlastní média či vydává publikace ve vlastním jazyce?

Jak funguje italské školství v Chorvatsku a Slovinsku? Kde se školy nachází?

2) Jakou formu má italština v Chorvatsku a Slovinsku?

Jaké jsou dialekty italštiny a kde se s nimi hovoří?

Ke které skupině dialektů v Itálii má italština v těchto státech nejbližší?

Jak se zde užívaný jazyk liší od jazyka v Itálii?

Kde se vyskytují italské menšiny?

Metodika

Získání potřebných informací bylo prováděno zejména na základě terénního výzkumu, který probíhal v září roku 2017 a 2018. V rámci výzkumu byly uskutečňovány polostrukturované rozhovory s respondenty. Dále byly sestaveny internetové dotazníky, které byly rozeslány mezi respondenty a následně vyhodnoceny. S dalšími respondenty byl navázán kontakt přes sociální síť. V práci jsou použity především kvalitativní data, a také statistické a historické údaje.

Doporučený rozsah práce

cca 50 stran

Klíčová slova

minorita, jazyk, italština, Chorvatsko, Slovinsko, etnicita

Doporučené zdroje informací

- Cross-border cooperation on between Slovenia and Croatia in Istria after 1991. ACTA GEOGRAPHICA SLOVENICA-GEOGRAFSKI ZBORNIK 2007, 47(2), 223-235. ISSN 15816613.
- CUMMIS, Jim a David CORSON. Encyclopedia of Language and Education: Bilingual Education. Dordrecht. The Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1997. ISBN 0-7923-4806-0.
- GELLNER, E A. – MARKUS, J. – BLÁHA, V. *Národy a nacionalismus*. Praha: Josef Hříbal, 1993. ISBN 80-900892-9-1.
- HROCH, M. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-010-0.
- ŠATAVA, L. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-86429-83-0.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 31. 1. 2019

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 02. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Jazyk jako projev etnické identity italské minority v Chorvatsku a Slovinsku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 12.3.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především mému vedoucímu práce doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D., za ochotu, profesionalitu, diskuze o tématu a mnoho cenných rad, jak při psaní této práce, tak při realizaci výzkumu v rámci projektu Pestrá Evropa, kterého jsem mohla být součástí.

Velké poděkování také patří všem respondentům, kteří mi pomohli více se přiblížit k problematice minority a poznat souvislosti, které se s ní pojí. Dále děkuji za trpělivost a komunikaci při sdělování informací a poskytování rozhovorů.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala svým nejbližším za důvěru a podporu.

Jazyk jako projev etnické identity italské minority v Chorvatsku a Slovinsku

Abstrakt

Tato práce pojednává o italské menšině v Chorvatsku a Slovinsku, která se vyskytuje v přímořských oblastech těchto států. Nejdříve je popsán historický vývoj tamních států a národů. Dále je představena italská menšina v jednotlivých státech, v této části práce jsou rovněž zmíněny základní geografické a statistické údaje daných států. Nejdůležitějšími faktory pro zachování menšiny je podpora a používání menšinového jazyka. Mezi hlavní prostředky podpory se řadí zejména média, školství a aktivity italské komunity. Čtenář je také seznámen s italským jazykem, jakožto hlavním znakem menšiny – dílčí kapitola je věnovaná italskému jazyku, jeho historickému vývoji, ale i představení italského dialektu v Chorvatsku a Slovinsku.

Klíčová slova: minorita, italská minorita, jazyk, etnicita, italština, Chorvatsko, Slovinsko

Language as a manifestation of the ethnic identity of the Italian minority in Croatia and Slovenia

Abstract

This bachelor thesis concerns the Italian minority in Croatia and Slovenia that lives in coastal areas of these countries. First, a historical development of the related countries and nations is described. Second, the Italian minority in each country is introduced. In this part of the thesis, basic geographical and statistical data are also mentioned. Preservation of the minority is most significantly ensured by support and use of the minority language. The most notable means of support are the media, education and activities of the Italian community. The reader is also presented with the Italian language as the main characteristic of the minority – a subchapter is devoted to the Italian language, its historical development as well as an introduction of the Italian dialect in Croatia and Slovenia.

Keywords: minority, Italian minority, language, ethnicity, Italian, Croatia, Slovenia

Obsah

1. Úvod a cíl práce	10
2. Literární rešerše	12
3. Metodologie.....	15
4. Teoretická část.....	20
4.1 Etnická minorita	20
4.2 Etnicita a národnost.....	23
4.3 Jazyk.....	25
5. Praktická část	30
5.1 Historické pozadí států	30
5.1.1 Území Chorvatska a Slovinska ve středověku.....	31
5.1.2 Území za vlády Habsburků.....	33
5.1.3 Chorvatsko a Slovinsko po roce 1918	36
5.1.4 Samostatnost států.....	39
5.2 Chorvatská republika	40
5.3 Italská minorita v Chorvatsku	42
5.3.1 Podpora italštiny v Chorvatsku.....	44
5.3.2 Používání italštiny v Chorvatsku	48
5.3.3 Italská média na území Chorvatska	48
5.3.4 Italské školy v Chorvatsku.....	50
5.4 Republika Slovinsko	51
5.5 Italská minorita ve Slovinsku.....	53
5.5.1 Podpora italštiny ve Slovinsku	54
5.5.2 Používání italštiny ve Slovinsku.....	57
5.5.3 Italská média ve Slovinsku	58
5.5.4 Italské školy ve Slovinsku	59
5.6 Italský jazyk	60
5.6.1 Historie jazyka	60
5.6.2 Dialekty italštiny.....	61
5.6.3 Italština v Chorvatsku a Slovinsku	62
5.6.4 Rozdíly a shody v italštině na území států.....	62
6. Diskuze a závěr	64
7. Seznam použitých zdrojů	67
7.1 Seznam literatury	67
7.2 Seznam internetových zdrojů.....	68

8. Seznam obrázků	70
9. Seznam tabulek	70

1. Úvod a cíl práce

Téma minorit se v dnešní době netýká už pouze jednotlivých uskupení lidí, ale týká se celého společenství, ať už v rámci státu, nebo světa. Paradoxem současné doby je poukazování na podobnost lidí prostřednictvím jejich originality a různorodosti. Multikulturní společnost ukazuje, jak zcela odlišní lidé mohou mít a často mají něco společného. Lidská různost může být klíčem k pochopení ostatních i sebe sama. Právě v multikulturní společnosti se mísí odlišné kultury, jejich zvyky a tradice, a to ve většině případů může být přínosné.

Tato práce se zabývá italskou minoritou na území Chorvatska a Slovinska. V první řadě bude čtenář seznámen s hlavními cíli práce a otázkami, kterými se bude práce zabývat. Kapitola „Literární rešerše“ představuje publikace a autory, kteří se daným tématem již zabývali nebo se ho částečně dotkli. Následující „Metodologie“ ukazuje způsob výzkumu, jeho metody a techniky, ze kterých vychází praktická část práce. „Teoretická část“ se zabývá základními pojmy pro pochopení daného tématu jako jsou „etnická minorita“ nebo „jazyk“. Na tyto pojmy je nahlíženo z pohledu stanovených otázek pro dosažení cílů práce.

Kapitola „Praktická část“ nejdříve uvádí historické události týkající se území a národů, kterým se práce věnuje. Historický exkurz tak poskytuje základní přehled o dané oblasti a pomáhá při pochopení vzájemných vztahů či původu minority a majority. Dále jsou zvláště představeny oba státy a uvedeny statistické údaje, které se týkají složení obyvatelstva a zastoupeného náboženství, u kterého je poukazováno na vyhraněnost některých minorit. V rámci každého státu je představena italská minorita na jeho území. Jednotlivé podkapitoly se věnují stanoveným otázkám, které se zabývají zejména italštinou, její podporu a používáním. Další část je věnována italskému jazyku, jeho vývojem a dialektům, a také se soustředí především na italštinu, kterou se hovoří na území Chorvatska a Slovinska. V praktické části jsou zahrnuty informace získané od respondentů, a to především v jednotlivých podkapitolách, ve kterých jsou uvedeny jejich výpovědi.

Každá menšina se vyznačuje určitým prvkem nebo prvky, kterými se odlišuje od většinového obyvatelstva. Hlavním cílem této práce je seznámit čtenáře s výskytem italské minority na území Chorvatska a Slovinska a poukázat na její etnickou identitu prostřednictvím jazyka. Tento znak, kterým se minorita vyznačuje, je podstatné chránit a podporovat pro zachování samotné minority. Z práce by mělo vyjít najevo, jak je jazyk

pro toto obyvatelstvo důležitý právě prostřednictvím jeho podpory. Dále je podstatné představit jazyk, kterým Italové na tomto místě hovoří.

Pro dosažení cílů byly sestaveny výzkumné otázky, podle kterých se na danou problematiku nahlíží. První otázka se týká toho, jak občané italské minority podporují a používají svůj jazyk. Důležité je uvést, zdali rozlišují příležitosti či situace, kdy používají italštinu a kdy naopak většinový jazyk. Podpora jazyka může být různá. Cílem práce je zaměřit se na tuto podporu především prostřednictvím médií a školství.

Druhá otázka se týká italštiny samotné. Podstatné je představení jazyka a jeho vývoje, s čímž se pojí i vznik jeho dialektů. Právě proto je žádoucí představit používanou italštinu v rámci italských dialektů, a podívat se na její ovlivnění jinými dialekty. Cílem je určit, jakému dialektu z Itálie se italština na území Chorvatska a Slovinska podobá nejvíce. Další z podotázek se týká rozdílů v italštině mezi oběma státy a zdali se nějaké vůbec vyskytují.

Konkrétní výzkumné otázky a podotázky byly formulovány takto:

- 1) Jak italská minorita podporuje svůj jazyk?
  - a) Při jakých příležitostech je používána italština, kdy naopak většinový jazyk?
  - b) Jakými prostředky je jazyk podporován?
- 2) Jakému z italských dialektů v Itálii se italština na území Chorvatska a Slovinska podobá nejvíce?
  - a) Vyskytují se nějaké rozdíly v používaném italském jazyce v obou státech?

2. Literární řešerše

Jazyk je jeden z hlavních rysů národa, jímž se obyvatelé dorozumívají, ale také udržují kulturu. Z těchto důvodů je podpora jazyka nezbytnou součástí pro jeho stálé užívání a používání jak v běžném životě, tak na formální úrovni.

Podpora italského jazyka na území těchto států probíhá především v rámci studia v italské škole, během shromáždění členů komunity, ale také prostřednictvím italských médií. Italskou kulturu na území Chorvatska a Slovinska popisuje Acta Geographica Slovenica-Geografski Zbornik v publikaci *Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991 (Mezihraniční spolupráce mezi Slovinskem a Chorvatskem po roce 1991)*. Uvádí, že italská menšina se vyvíjí jako samostatný subjekt v těchto státech, a proto se zde také vyskytují italské instituce a její infrastruktura. Ve městě Rijeka se nachází italské Národní divadlo nazývané Il Dramma Italiano, a také hlavní nakladatelství italské menšiny Edit. Toto vydavatelství má širokou škálu tvorby od školních učebnic až po časopisy *La Voce del popolo*, *Panorama*, *La Battana* a dětský časopis *Arcobaleno*. Další důležité město pro italskou komunitu je Rovinj, kde se nachází Historické výzkumné centrum, které zkoumá italskou menšinu. Také ve Slovinsku má italská menšina vlastní aktivity, a to například rozhlas Radio Capodistria a TV Koper-Capodistria.¹

Na některých místech těchto zemí, především ve městech s výskytem italských menšin, si lze všimnout dvojjazyčných cedulí, které často mohou být příčinou vzniku sporů mezi minoritou a majoritou. Tyto cedule obsahují většinou dopravní pokyny nebo názvy oblastí či měst. Článek od BBC s titulkem *Croatia: Italian minority MP says minister violates minority language law (Chorvatsko: Poslanec italské minority prohlásil, že ministr porušuje zákon o menšinovém jazyce)* zaznamenává spor z roku 2010, kdy předseda italské unie Furio Radin kritizuje ministra dopravy, který opakovaně ignoruje žádosti italské menšiny týkající se dvojjazyčných dopravních značek kolem dálnic. Radin dále informuje o tom, že provozovatel dálnic tyto značky rozmístil, ale ministerstvo dopravy opět nahradilo italské věty chorvatskými.²

---

¹ *Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991*. ACTA GEOGRAPHICA SLOVENICA-GEOGRAFSKI ZBORNİK 2007, 47(2), ISSN 15816613. s. 223-235.

² BBC Monitoring European, London.: *Croatia: Italian minority MP says minister violates minority language law*. [online]. Copyright © 2010. [cit. 2018-03-10].

Bilingvním vzděláním na území Istriie, konkrétní jsou příklady ukázány na slovinském vzdělávacím systému, se zabývá kapitola z knihy *Encyclopedia of Language and Education: Bilingual Language* (*Encyklopedie jazyka a vzdělání: Bilingvní jazyk*) od autorů Jima Cummina a Davida Corsona. Kniha vysvětluje, jak je důležité vzdělání v jazyce menšin na území jakéhokoli státu a jejich vlastní školy. Jelikož je italština, konkrétně v Istrii, tedy zejména na pobřeží Slovinska a Chorvatska, druhým nejužívanějším jazykem díky vysokému výskytu italsky mluvícího obyvatelstva, je důležité zastoupení italských škol. Slovinský i chorvatský zákon umožňuje zástupcům menšin, aby se podíleli na vytváření vzdělávacího sylabu ve školách, a tak zajistili co nejefektivnější výuku žáků. Probíhá také komunikace mezi italskými učiteli a učiteli z druhého státu.

V knize jsou uvedeny také dva modely vzdělání, které jsou uplatňovány v různých částech Slovinska. První model vzdělání je postaven na mateřském jazyce, ve kterém jsou vyučovány všechny předměty a druhý jazyk je obsažen pouze v jednom předmětu. Tento model je typický pro italské školy. Druhý model je založen na kombinování jazyků, tak například vypadají maďarsko-slovinské školy. Takové modely vzdělání v jazyce menšin, zejména co se týká italštiny, vznikaly ve druhé polovině 20. století ve všech stupních studia, například výuka druhého jazyka na základních školách vznikla v roce 1959. Učebnice a různé textové pomůcky jsou vydávány buď přímo ve Slovinsku, nebo v Chorvatsku vydavatelstvím Edit, popřípadě dováženy z Itálie.³

Stručnou, ale výstižnou charakteristiku italského jazyka, jeho dialekty a dělení obsahuje článek *Italian language* (*Italský jazyk*), který sděluje základní informace o jazyce. Hlavní z nich je zařazení italštiny do jazykové skupiny, tedy indoevropské skupiny románských jazyků. Dále sděluje, že italština je oficiálním úředním jazykem v Itálii, ale také ve Švýcarsku v kantonu Ticino, ve Vatikánu, San Marinu a v neposlední řadě se jím hovoří ve Slovinsku, Chorvatsku, zejména v Istrii, kde se nachází velké zastoupení italské menšiny. Dále se italsky hovoří ve Spojených státech, Brazílii, Argentině a dalších. Italsky se také hovořilo v Somálsku, Libyi a na Maltě, ale dnes se již v těchto zemích neužívá. Jak v cizích zemích, tak v Itálii, se hovoří různými formami italštiny neboli dialekty. Dialektů v Itálii je mnoho a většinou odpovídají geografickému území jednotlivých regionů. Mezi dialekty patří například toskánský, lombardský, sicilský nebo venetský. V tomto článku se také objevuje

---

³ CUMMIS, Jim a David CORSON. *Encyclopedia of Language and Education: Bilingual Education*. Dordrecht. The Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1997. ISBN 0-7923-4806-0. s. 57-69.

dělení italských dialektů do tří hlavních skupin podle měst a jejich dialektů. První skupinou jsou města Marche, Umbrie, Řím, druhou Abruzzi, Apulie, Neapol, Lucania a poslední, tedy třetí, města Kalábrie, Otranto a Sicílie.⁴

V rámci velkého počtu italsky mluvících obyvatel ve Slovinsku a Chorvatsku je rozšířen italský jazyk mezi širší společností. Největší výskyt italských menšin je podél slovinského pobřeží a v Istrii, což je poloostrov rozkládající se na území Chorvatska, Slovinska a z nejmenší části i Itálie. S tímto územím se pojí historické souvislosti těchto národů. Italština má zde vlastní dialekt, který zmiňuje následující článek.

Italštinou na území Chorvatska a Slovinska se zabývá článek *Sociolinguistic view on contemporary language of Italians in Istria and Rijeka* (*Sociolingvistický pohled na moderní jazyk Italů v Istrii a Rijece*), jehož autory jsou Aleksandra Blatešič a Kristijan Eker. V tomto článku je zahrnuta analýza italského jazyka v těchto zemích, kde se dialekt, jímž se hovoří nazývá *istiro-veneto* (istrijsko-venetský/ istrijsko-benátský). Také jsou zde uvedeny příklady vět v tomto dialektu, kde se ve větách vyskytují italská i chorvatská nebo slovinská slova. Tento dialekt je typický italským slovosledem vět, ale některá italská slova jsou nahrazena slovem druhého jazyka. Dialekt lze také popsat jako benátský (venetský), obohacený slovy chorvatského nebo slovinského jazyka. Dále zde autoři uvádějí, že bilingvismus je pro tyto země typickým a zároveň jistým důkazem, jak se italština s hlavním jazykem v zemi navzájem ovlivňují. Propojování jazyka je ukázáno na několika příkladech, které jsou následně komentovány a vysvětleny. Jedna z uvedených vět jako příklad „La xe assai uslužna.“ obsahuje istrijsko-benátský dialekt a chorvatské přídavné jméno „uslužna“. Tato věta v překladu znamená „Je velmi pečlivá.“ Standardní formou italštiny, která vychází z toskánského dialektu, by se tento kompliment vyjádřil „Lei è molto diligente.“ Autoři se v článku dále zabývají vývojem italského jazyka na území těchto států, a to především v období druhé poloviny 20. století. Zmiňují také současný přístup mladých lidí k italštině na území těchto států a situace, kdy je jaká forma jazyka užívána. Dále popisují mentalitu, kulturu a sociální postavení Italů zde žijících. Při těchto tématech se odkazují na italskou

---

⁴ The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Italian language* [online]. Encyclopædia Britannica, Copyright © 2015 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Italian-language>

spisovatelku žijící v Chorvatsku jménem Nelida Milani, která se zabývá těmito tématy mentality a psychického postavení Italů v různých úlohách časových období.⁵

3. Metodologie

Kapitola metodologie se zabývá představením metod a technik použitých v této práci. Nejprve je nutno zmínit, že se vyskytují odlišné názory týkající se názvu této části práce, kdy někteří autoři preferují spíše název Metodika. Tato práce ovšem vychází z definice podle Ottova slovníku naučného, že „metodologie čili metodika je nauka o metodě“, a tím jsou pojmy brány jako totožné.⁶

Mezi dva základní typy výzkumu se řadí kvantitativní a kvalitativní. Pomocí kvantitativního výzkumu jsou získávány číselné údaje, které vyjadřují a popisují určitý zkoumaný jev. Kvalitativní výzkum je naopak používán při detailnějším zkoumání určité problematiky.⁷

V této práci byl proveden kvalitativní výzkum prostřednictvím jeho metod, především rozhovoru. Kvalitativní výzkum nelze přesně definovat, jelikož existuje mnoho různých pohledů autorů, které definují tento výzkum na základě jiného znaku, například použité metody, typy dat nebo způsob analýzy dat. Po shrnutí veškerých charakteristik lze definovat kvalitativní výzkum jako proces zkoumání určitých jevů v prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů, který je založen na datech, které badatel získá při své práci.⁸

Podle Hendla má kvalitativní výzkum několik základních charakteristik, kterým je především intenzivní kontakt s pozorovaným jevem, kdy výzkumník sleduje daný jev v jeho přirozeném prostředí a při každodenních činnostech. Výzkumník získává pohled na daný jev či situaci, snaží se pochopit proč a jak lidé jednají a jakým způsobem organizují svou

---

⁵ BLATEŠIČ, Aleksandra a Kristijan EKER. *SOCIOLINGVISTIČKI POGLED NA SAVREMENI JEZIK ITALIJANA U ISTRI I RIJECI*. (БЛАТЕШИЋ, Александра а Кристијан ЕКЕР. *СОЦИОЛИНГВИСТИЧКИ ПОГЛЕД НА САВРЕМЕНИ ЈЕЗИК ИТАЛИЈАНА У ИСТРИ И РИЈЕЦИ*.) [SOCIOLINGUISTIC VIEW ON CONTEMPORARY LANGUAGE OF ITALIANS IN ISTRIA AND RIJEKA.] *TEME: Casopis za Društvene Nauke* [online]. 2017, 41(4), 1093-1111 [cit. 2018-07-11]. DOI: 10.22190/TEME1704093B. ISSN 03537919. s. 3-10.

⁶ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 17. díl. V Praze: J. Otto, 1901. s. 198.

⁷ WALKER, Ian. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada, 2013. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3920-5. s. 37-51.

⁸ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 13-17.

každodennost. Celý výzkum je doplňován dalšími informacemi získanými během výzkumu, mezi které nejčastěji patří fotografie, deníky, osobní komentáře nebo videozáznamy. Průběh typického příkladu kvalitativního výzkumu začíná stanovením tématu výzkumníkem a k němu sestavení specifických výzkumných otázek. Tyto otázky se dají během výzkumu měnit na základě získaných informací, a proto se tento výzkum někdy označuje jako pružný neboli flexibilní. Během výzkumu badatel analyzuje různé informace, které přispívají k objasnění stanoveného tématu. Důležitým prvkem kvalitativního výzkumu je práce v terénu, kde badatel přímo sleduje daný jev, seznamuje se s lidmi a provádí rozhovory. Poté výzkumník získané informace analyzuje a na základě výsledků rozhodne, které oblasti jsou nutné nadále prozkoumávat.⁹

Jako každý výzkum má také kvalitativní výzkum své výhody a nevýhody. Jedním z hlavních problémů a nevýhod, kterých je nutno se vyvarovat, je zobecňování na celou populaci. Důležité je se držet faktu, že získané informace platí pouze na vzorek, u kterého byly data získávána.¹⁰ Nevýhodou je také testování získaných informací, nejasnost analýzy dat či ovlivnění dat nebo výpovědí respondentů preferencemi výzkumníka. Mezi výhody patří v první řadě získání hloubkového popisu informací, kdy badatel nezůstává na povrchu, ale zjišťuje jejich příčiny, důsledky a jejich vývoj. Další výhodou je sledování jevu či skupiny lidí v jejich přirozeném prostředí a reakce na vzniklé situace.¹¹

Během terénního výzkumu, který probíhal v září roku 2017 a 2018 v rámci projektu České zemědělské univerzity v Praze *Pestrá Evropa*, byla navštívena dvě města v Chorvatsku a dvě ve Slovinsku. Zvolena byla pobřežní města, kde se nachází výrazné zastoupení italské minority. První rok byla v Chorvatsku navštívena Rijeka, nazývána italsky Fiume, která je třetím největším městem v Chorvatsku. Rijeka má důležitý význam pro italskou minoritu, jak z pohledu historického, tak současného, jelikož se zde nachází centrální budova italské komunity v Chorvatsku. Druhé město bylo zvoleno letovisko Rovinj, italsky Rovigno, ve které se nachází 15 % italského obyvatelstva.¹² V září roku 2018

---

⁹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. s. 50-52.

¹⁰ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 25.

¹¹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. s. 52-53.

¹² KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 6-14.

byl proveden terénní výzkum ve Slovinsku, konkrétně ve městech Koper a Piran. Tato města byla vybrána pro svou lokaci, jelikož zde má italská minorita největší zastoupení a s oblastí je spjata několik zákonů o ochraně minority. První z měst byl navštíven Koper neboli italsky Capodistria, kde se nachází italský konzulát, a také menšinové instituty italské komunity na státní i místní úrovni. Piran, italsky Pirano, jedno z nejnavštěvovanějších slovinských přímořských měst, bylo navštíveno jako druhé během terénního výzkumu. Pro italskou minoritu má velký význam jak v zázemí, jelikož se zde nachází budova italské komunity a školy, tak i z historického hlediska.¹³

Pro získání potřebných informací byly provedeny hloubkové rozhovory s respondenty/ respondentkami¹⁴ z každého státu, na základě kterých byly posléze sestaveny internetové dotazníky s převahou otevřených otázek, jejichž úkolem bylo zejména doplnění informací získaných z rozhovorů. Tyto dotazníky byly sdíleny na internetových stránkách sociální sítě Facebook, kde má minorita vlastní skupiny. V některých případech v rámci těchto skupin členové přeposílali dotazník dalším osobám, například z jejich blízkého okolí. Jelikož dotazníky byly vytvořeny přes webovou stránku, předpokládalo se, že dotazník bude vyplněn z větší části mladší a střední generací, která má s technikou více zkušeností, což se také potvrdilo. Dotazníkové otázky se týkaly společenského života Italů v komunitách a městech, jejich používání italštiny a druhého jazyka, rozdílů mezi italštinou v Chorvatsku a Slovinsku, školství a názoru na podporu italské minority v těchto státech. Dohromady z obou států dotazníky vyplnilo 10 respondentů.

Rozhovor je jednou z nejčastějších metod sběru dat kvalitativního výzkumu. Tato metoda získává informace od respondenta prostřednictvím otázek sestavené výzkumníkem na dané téma. Do rozhovoru jsou zařazeny především otevřené otázky, pomocí kterých může respondent sdělit vlastní názor či zkušenost a není tak omezován uzavřenými otázkami, ve kterých není preferována možnost osobního projevu. Badatel má tak možnost lépe porozumět dané problematice nebo situaci. V rámci terénního výzkumu byly nejčastěji prováděny polostrukturované rozhovory, jejichž základem jsou předem připravené otázky,

---

¹³ BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové ve Slovinsku*. [online]. 20.10.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://pestraevropa.hks.re/2018/italove_ve_slovinsku/

¹⁴ Dále je v práci pro lepší přehlednost uváděno označení *respondent*, pokud se hovoří obecně o lidech, kterých se bylo dotazováno.

kteře v průběhu rozhovoru vedeného výzkumníkem mohou být rozváděny a doplňovány dalšími otázkami v závislosti na výpovědích respondenta.¹⁵

Použitou technikou v této práci je technika sněhové koule neboli *snowball sampling*. Základem této techniky je odkazování respondentů na jiné respondenty, kdy původní respondent odkáže badatele na nového respondenta, který svými výpověďmi přispívá k obohacení daného tématu, následně poskytne badateli kontakt na dalšího respondenta, čímž se informace „nabalují“ a vzniká tak efekt sněhové koule, podle kterého je technika pojmenována.¹⁶ Dalšími technikami sběru dat byly schůzky s respondenty, komunikace přes sociální sítě a email.

Terénní výzkumy probíhaly vždy na počátku září a každý trval deset dní. Mezi pozitivní stránky průběhu výzkumu patří v první řadě komunikace s respondenty, která probíhala v anglickém jazyce a se kterou nenastal během výzkumu žádný problém. Pouze v jedné situaci odkázala osoba pracující na italském konzulátu v Koperu na respondenty, kteří byli ochotni poskytnout potřebné informace v anglickém jazyce, jelikož její znalost angličtiny nebyla dostačující. Na italských konzulátech v navštívených městech podávali pracovníci obecné informace o italské komunitě v konkrétním městě, především o jejich budově, kde se setkávají a také o historii italské minority v oblasti. Pracovníci na konzulátech také poskytli informace o výskytu italských komunit a kontakt na její členy, od kterých byly získány podrobnější informace. Respondenti ochotně odpovídali na kladené otázky, vysvětlovali nejasnosti a snažili se odkázat na další potenciální respondenty nebo doporučovali materiály k tématům vycházejících z otázek. Během rozhovorů nenastala situace, kdyby respondent nechtěl odpovědět na otázku či by mu byla z nějakého nepříjemná. Pouze v některých případech působily otázky citlivě, a to především když respondenti hovořili o historii a udávali příklady z jejich soukromí. I tak všechny otázky byly zodpovězeny a respondent tak alespoň poukázal na jistou problematiku či situaci, se kterou se například jeho příbuzní setkali. Veškerí respondenti, kterých se bylo nějakým způsobem dotazováno ohledně italské minority, byli vstřícní a snažili se pomoci ve všech směrech.

Mezi hlavní respondenty, se kterými proběhly hloubkové rozhovory, patří Leo, což je předseda výkonného výboru italské komunity v Chorvatsku, která sídlí v Rijece. Leo byl

---

¹⁵ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 159-160.

¹⁶ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7. s. 114-115.

do funkce zvolen opět v roce 2018, a tím se prodloužila doba jeho působnosti. Otázky se týkaly italské minority v Chorvatsku a její kultury, vztahů minority s majoritou a historie. Dále byly sestaveny otázky věnující se tématům jazyka a jeho používání, podpory minority a italských komunit na území státu, které byly zodpovězeny přes email. Respondent podával obsáhlé odpovědi, snažil se představit italskou komunitu, a také přiblížit historii Rijeki a dalších měst, ve kterých se vyskytuje italská menšina. S Leem byl navázán kontakt také přes sociální síti Facebook, kde je ochotný zodpovědět další doplňující otázky, upřesnit odpovědi či poskytnout další informace i v podobě textů nebo webových stránek.

Dalším respondent z italské minority v Chorvatsku byl Lucas, který je pracovníkem v centrální budově italské komunity v Rijece. Respondent sdělil informace o budově, o možnostech různých činností, které zde má návštěvník či člen italské komunity a o akcích a kulturních událostech, které zde probíhají. Otázky se týkaly zejména společenského života komunity, ale také na jeho osobní zkušenosti či názor. Další respondentkou z centrální budovy v Rijece byla Sára, které se týkaly obdobné otázky jako Lucase a tím se i v mnoha věcech shodli.

Ve městě Rovinj byla navštívena budova italské komunity a historické a výzkumné centrum, které je jedno z nejvýznamnějších týkající se minority v Chorvatsku i Slovinsku. Prohlídku uskutečnil zaměstnanec Bruno, člen italské komunity, který zde pracoval již řadu let. Poskytnul textové informace o knihovně a její historii, ale mnoho z toho sdělovat osobně a poukazyval především na cenné sbírky, jak knižní, tak kartografické.

Ve slovinském Koperu byl navštíven italský konzulát, kde informace o komunitě poskytovala Maria, která také hovořila o dalších městech, kde se italská minorita vyskytuje. Dále uváděla významná data z historie, která nějakým způsobem ovlivňovala italskou minoritu ve Slovinsku a také zmínila používání italštiny. Maria poskytla kontakt na dalšího respondenta, kterým je předseda italské komunity v Pirani, působící a pracující také v Koperu, Nicolas. S tímto respondentem probíhala konverzace nejprve přes emailovou adresu, poté byl proveden hloubkový rozhovor v centrální budově v Koperu. Rozhovor se týkal v první řadě italské minority ve Slovinsku, jejího výskytu v tomto státě, vztahů s majoritou a historie. Nicolas dále vysvětloval systém italských komunit na státní a místní úrovni, a také se zabýval zákony podporující italskou minoritu ve Slovinsku. Dále obdobně jako u Lea byly řešeny otázky týkající se jazyka, podpory minority a komunit a společenského života v nich, které také byly zodpovězeny přes email. I s tímto

respondentem byl navázán kontakt pro případnou potřebu ujasnění některých odpovědí či poskytnutí dalších informací.

Skutečná jména respondentů byla změněna a jejich výpovědi, které jsou uvedeny v praktické části, jsou pro přehlednost vyznačeny uvozovkami a kurzívou. Fotografie použité v praktické části byly pořízeny během terénního výzkumu a patří do soukromého archivu autorky práce.

4. Teoretická část

Pro pochopení stanoveného tématu je důležité vysvětlení několika pojmů, o které se práce opírá. Tyto pojmy tvoří podklad jak pro část praktickou, kde se s nimi pracuje, tak pro objasnění problematiky čtenáři. Na začátku je podstatné zmínit, že mnoho kulturních pojmů, vyskytující se v této práci, nemá jednotnou definici, jelikož lze na ně pohlížet z několika úhlů pohledu. Proto tato práce pracuje s pojmy tak, jak budou vysvětleny na následujících stránkách.

4.1 Etnická minorita

Téma minorit neboli menšin je v dnešní multikulturní společnosti často řešené a také může být impulsem pro sociální či politickou nerovnost ve společnosti určitého státu. V každém státě se vyskytuje určitá část obyvatel, která je buď na tomto území původní (autochtonní), nebo nová (alochtonní). Za původní menšinu je považovaná ta část obyvatel, která je svázaná s územím například historicky a na území se usadila před začátkem 20. století. Nová menšina vyjadřuje obyvatele, kteří nemají přímou vazbu s územím, vyskytli se zde v důsledku migrace nebo se na území usadili v průběhu od počátku minulého století.^{17,18}

Pojem minorita neboli menšina má více významů, ať už v širším slova smyslu, kdy vyjadřuje početně malou část společenství určitého státu jako celku, či v užším pojetí, kdy se hovoří o menší části společnosti v zemi, která se nějakým způsobem, nejčastěji kulturou, náboženstvím, jazykem či národností, liší od majority neboli většiny. Mnoho definic od různých autorů nahlíží na označení menšina odlišně a často uvádí, že taková

---

¹⁷ KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1. s. 31-34.

¹⁸ Přímou vazbou je zde myšlena historická souvislost, která by způsobila výskyt menšiny v oblasti konkrétního státu nebo sousedské vztahy, kdy je časté, že národ jednoho státu žije v pohraničních oblastech druhého státu a naopak.

jedinci patřící do určité minority mohou být terčem k diskriminaci či vyloučení z plné participace na společenském životě. Vývoj pojmu menšina lze ukázat především na formulacích definic mezi lety 1950 a 1985. V roce 1950 byla za minoritu považována ta část společnosti, která se snažila o zachování vlastní tradice, kterou se lišila od majoritní společnosti. Později v roce 1979 definice minority zněla, jako početněji menší, nedominantní část obyvatelstva na území státu, která vykazuje odlišné jazykové, náboženské nebo etnické znaky, a tím se zaměřuje na zachování vlastních tradic. Jako početně menší skupina v nedominantní pozici v určitém státu, která se snaží dosáhnout rovnosti s majoritou, jak v běžném životě, tak podle legislativy, a vědomě si udržuje vlastní tradici, byla definována menšina v roce 1985.¹⁹

Podle Giddense je menšina skupina osob, která je znevýhodněna na rozdíl od většiny a má pocit skupinové sounáležitosti a solidarity, která roste především pokud se tato skupina stane terčem diskriminace či předsudků. Uvádí, že se členové této skupiny často cítí vyčlenění ze společenského života a většinové společnosti. Menšina se proto snaží o zachování vlastních tradic, kultury či jazyka.²⁰

Eriksen definuje menšinu jako skupinu obyvatel, početně menší na rozdíl od většiny společnosti, skupinu politicky nedominantní, která je reprodukována jako etnická kategorie. O minoritě a majoritě lze hovořit pouze ve vzájemném vztahu a nejčastěji v rámci státního útvaru, kdy se tyto pojmy mění v závislosti na hranicích určitého státu, a proto je nutné pohlížet na tyto pojmy jako na relativní, jelikož menšina na určitém území státu se může vyskytovat jinde jako většina a naopak. V různých státech mohou mít vztahy mezi menšinou a většinou jiný charakter, který často vyplývá například z historických událostí. V některých případech se jedná až o brutální metody, kterými se řeší otázka etnického příslušenství určité skupiny obyvatel v daném státě. Mezi tyto metody patří především genocida či nucená migrace a jsou projevem jakéhokoli nesouhlasu a netolerance menšin, ať už nejčastěji náboženských či etnických. Nutné je si uvědomit, že v každém státě je situace mezi minoritou a majoritou odlišná a nelze ji generalizovat.²¹

---

¹⁹ ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav KRÍŽOVSKÝ. *Jak se vyvíjel pojem "menšina"*. Britské listy [online]. 24-6-2002, [cit. 2018-12-07]. ISSN 1213-1792.

²⁰ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4. s. 144-145.

²¹ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>

Šatava ve své knize uvádí rozdělení etnických menšin do čtyř skupin jako pomůcku pro kategorizaci různých společenství osob. První skupinou jsou „Malá etnika“. Toto označení nezdůrazňuje jejich početní malost, ale vyjadřuje společenskou situaci skupin, které nemají vlastní stát a vyskytují se tedy pouze na území jiného státu, příkladem takové skupiny jsou Katalánci, Baskové, Lužičtí Srbové či Rétorománi. Druhou rozdělenou skupinou jsou „Části státních národů“, které žijí mimo jejich vlastní mateřský stát, například Němci v Dánsku nebo Maďaři v Rumunsku. Předposledním rozdělením jsou „Etnická společenství“, která se vyznačují tím, že se u nich nevyskytují některé klasické znaky vyvinutých národů jako například jazyk či území. Do této skupiny se řadí Romové nebo Židé mimo Izrael. Poslední rozdělenou skupinou jsou „Specifické případy“, kam se řadí skupiny na pomezí etnickém, náboženské či různé sociální skupiny jako například Travellers v Irsku a Velké Británii, což jsou kočovníci irského původu, označováni lidově „Tinkers“, ale sami sebe označují jako „The Pavee“, dále Pomáci v Bulharsku, Kašubové v Polsku a jiní.

Zejména v poslední době se odděluje také jazykové hledisko u menšin, a tak se hovoří o jazykové menšině. Šatava uvádí dělení jazykových menšin na „malé“ neboli „méně užívané jazyky“ a „regionální jazyky“ označující dialekty jazyků na konkrétním místě či jazyky menšin. Takové jazyky se používají v různých sférách společenského života v daných oblastech, ať už se jedná o úřední sféru, školství či média. S tímto pojmem „regionálních jazyků“ pracuje i Rada Evropy, která tyto jazyky vymezuje jako jazyky, které jsou užívané na konkrétním území státu občany, kteří tvoří menšinu, dále také jako jazyky odlišné od úředního jazyka státu.

V knize je věnována pozornost i faktu, že v dnešní době se pojem menšina nepojí pouze s etnickou rovinou, ale také s náboženskou, fyzickou, společenskou nebo jazykovou rovinou. To v některých případech může působit jako nadužití pojmu nebo i jako nekorektní označení. Často je jako menšina označována jakákoli skupina, lišící se svým postojem, názory nebo životním stylem od většiny populace a od zavedených běžných norem společnosti. V jistých ohledech je tato až někdy přílišná kategorizace velmi subjektivní a relevantní.²²

Podle rozdělení etnických menšin by se menšina Italů na území Chorvatska a Slovinska považovala za autochtonní neboli původní část obyvatelstva. Italská minorita se

---

²² ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-8642-983-0. s. 31-35.

jistě řadí mezi část „státních národů“, jak vyčlenil Šatava ve své knize. Je to menšina, která žije mimo vlastní stát Itálie, přesto za autochtonní na území těchto států je považována kvůli historickým souvislostem, které budou více přiblíženy v praktické části této práce. Italština jako vlastní jazyk italské menšiny je řazen v rámci vymezení jazykových menšin mezi regionální jazyky, jelikož je používána v místech, kde se italská minorita nachází.

4.2 Etnicita a národnost

Každá skupina má určité uvědomění, se kterým se ztotožňuje a je pro ni nějakým způsobem charakteristické. Díky tomu se jedinci chovají, udržují tradice, vysvětlují různé historické a soudobé situace, a také pohlíží na své okolí. Toto uvědomění spojuje lidi, kteří vyznávají určité hodnoty, a tím patří k určitému společenství lidí.

S pojmem minorita úzce souvisí termín etnicita, což je termín těžko přesně vymežitelný. Je to jakási vlastní identifikace určité skupiny. Jedná se o uvědomění toho, kdo jsem a k jaké skupině se přiřazuji. Etnicita jasně vymezuje pojmy „my“ a „oni“, proto se lze o etnicitě dané skupiny bavit pouze tam, kde existuje taková kategorizace. Také dále vychází ze sociálního kontaktu, kde se dvě nebo více skupin žijící v blízkosti sebe začnou mnohdy více podobat a všimnout si vzájemných odlišností.

Dalším důležitým termínem, se kterým je etnicita spojována, je národnost. Stejně jako etnicita má toto slovo dlouhou historii a používá se v mnoha různých významech. Národnost souvisí s nacionalismem, kde existuje pevný spřízněný vztah ke státu a jeho obyvatelům. Významným rozdílem je to, že na rozdíl od nacionalistů, většina etnických skupin nepožaduje moc a vládu nad státem, ale pouze uznání této skupiny a kulturní práva. Pokud ovšem nějací vůdci z etnické skupiny mají za cíl tuto vládu, stává se z této skupiny nacionalistické hnutí.²³

Národnost je vytvářena ve vztahu ke konkrétnímu národu. Různá uskupení lidí byla od pradávna rozmístěna na konkrétních územích, kde žili, a tak jejich identita začala být provázána i s tímto místem. V různých oblastech se tak vyskytovaly skupiny lidí, jejichž místa osídlení se zároveň mnohdy překrývala. Při vytváření národnosti nesmí chybět dva prvky, kterými jsou vůle a kultura. Spolu s dalšími prvky formují národ, národnost

---

²³ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>

a nacionalistické smýšlení jeho příslušníků. Mnoho skupin si zakládá na loajalitě k určitému místu, kultuře, zvykům, jazyku nebo náboženství. S tímto také souvisí nacionalismus, který uznává myšlenku sounáležitosti určitého uskupení lidí se stejnými kulturními prvky, původem, historií či jazykem.²⁴

Přestože mnoho států a státních organizací je nakloněno k podpoře jazyka menšiny, pokud chybí zájem neboli vitalita o přetrvání tohoto aspektu ze strany členů minority, nelze nástroje na podporu a revitalizaci plně aplikovat. Důležitou stránkou je vůle menšiny zachovat si vlastní jazyk coby jejich znak. To, že jazyk bývá spojován s etnicitou jako dvě nerozdílné složky, nemusí být vždy pravidlem, jelikož u některých etnik může mít pouze symbolickou hodnotu. Šatava ve své knize uvádí dvě koncepce, týkající se etnicity menšin.

První z nich je koncepce „bud’ – anebo“, která hovoří o člověku jako o příslušníkovi buď jedné etnické skupiny, nebo druhé a žádná jiná možnost není. Tato koncepce je zastávána především v nově vznikajících státech, kde se teprve utváří nějaká hlavní etnická pospolitost, příkladem mohou být nově vzniklé státy po rozpadu Jugoslávie. Koncepce „bud’ – anebo“ je běžným modelem přemýšlení většiny v určitém státě a etnickým způsobem vymezující menšiny.

Druhou koncepcí je koncepce „nejen – ale i“, která je typická pro multikulturní společnosti a snaží se o fungující koexistenci minority a majority. Také pohlíží na minoritu jako obohacující složku lišící se od majority nějakými konkrétními znaky. Důraz je kladen především na kulturní a jazykové aspekty a snaží se o integraci příslušníků menšiny do společenského života, o jejich svobodu a rovnost. Důležité je si ale uvědomit, že v historii údajně nikdy neexistovala absolutní vnitřní rovnost ve státě a integrace není možná u všech obyvatelů státu a rozdílných skupin. I přesto tato koncepce přináší jistou otevřenost a toleranci k druhým, „odlišným“ skupinám a zájem se dozvědět o dané skupině. Přestože se obě koncepce liší, jejich společným zájmem je přetrvání etnické skupiny, její kultury a vším s tím spojené.²⁵

V současné době zájem o téma etnicity roste především díky světové globalizaci. Zatímco ve 20. století se významní antropologové zaměřovali na malá společenství označovaná jako kmeny nebo původní obyvatelé, dnes se tyto skupiny označují jako etnické

---

²⁴ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Praha: J. Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-901381-1-x. s. 64-70.

²⁵ ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 978-80-263-0517-0. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>

menšiny. Tento terminologický posun zmírnil do jisté míry rozdíl mezi dříve velmi vážně označovaným moderním a primitivním. Mnohé změny přišly především po druhé světové válce nebo s výrazněji intenzivnějším kontaktem s okolními státy. Lidé se začali stěhovat do hlavních měst, kde započalo mísení odlišných zvyků, jazyků a identit jedinců. I přesto se v době urbanizace přistěhovalci snažili držet vlastních hodnot a zvyků a stále se považovali za člena své původní skupiny. Díky těmto provázaným vztahům a významným objevům či výzkumům, které začaly být uskutečňovány především v 20. století, se téma etnicity a etnických menšin dostává do veřejného povědomí a společnost je více multikulturní.²⁶

Právě v důsledku globalizace se mnohdy od etnické minority očekává jejich asimilace. To znamená, že se čeká od skupiny potlačení vlastních hodnot a větší přizpůsobení k životu většiny. V opačném případě je v dnešní době nahlíženo na menšiny jako na jednotku kulturně, jazykově či etnicky specifickou, která se liší od většiny a je potřeba nějakým způsobem tuto menšinu podpořit a chránit. V 60. letech 20. století, kdy se hovoří o tzv. etnickém znovuoživení, začalo být na problémy menšin pohlíženo především v demokratických zemích vstřícněji. V těchto dobách začaly vznikat organizace na podporu jazyka, kultury a sdružení menšin, a také právní ustanovení, ve kterých jsou chráněna základní práva menšiny.²⁷

Etnická identita je velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje společenský život jedince a skupiny. Jedinec si uvědomuje, kam patří, zná svou historii, zvyky a tradice a dokáže se snadněji společensky začlenit a cítit sounáležitost k určité skupině. Pro minoritu je také velmi podstatná ochrana jejich práv, která jim napomáhá k lepšímu udržení jejich specifických znaků. Také díky organizacím a vzniklým skupinám na ochranu menšin a jejich práv, dokáží členové minority lépe prosazovat svůj zájem uchovat si své společenství a etnickou identitu v něm.

4.3 Jazyk

Specifických znaků minority může být celá řada. Často se mezi nejvýznamnější řadí náboženství, historické povědomí, kultura nebo právě jazyk. Tyto znaky vyjadřují něco,

---

²⁶ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>

²⁷ ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 978-80-263-0517-0. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>

co nějakým způsobem odlišuje menšinu od zbylé části obyvatel a dělá je samostatnou skupinou s vlastními prvky, které napomáhají jejich identitě.

Jazyk u mnoha etnik může být hlavní odlišností mezi minoritou a majoritou. Od počátku stoupající asimilace se tento znak stal v mnoha případech ohrožený, a proto začaly ke konci 20. století vznikat snahy o zpomalení zanikání některých jazyků a mnoho programů týkající se jazykové revitalizace neboli obnovy a podpory jazyka.²⁸

Na odlišný jazyk se začalo pohlížet již v raném novověku v období absolutistických systémů. V této době se absolutistický systém snažil o sjednocení všech složek společenského života, a to se výrazně později dotklo i jazyka. Posílení úředního jazyka bylo jedním z hlavních zájmů státu. Prosazování takového jazyka probíhalo i v místech státu, kde se hovořilo jiným jazykem nebo jeho dialektem. Silně se rozeznával rozdíl mezi jazykem literárním a dialektem. Zatímco literární jazyk byl považován za formu jazyka, která je srozumitelná, použitelná pro určitou skupinu vzdělaných osob a na společenské úrovni, tak dialekt byl mnohými kruhy považován za deformaci „literárního“ jazyka a sloužil někdy až k pobavení aristokratických vzdělanců. Postoj, který byl v té době vytvářen k dialektu a k různým formám jazyka menšin, byl přesným opakem postoje, který se začal utvářet o několik desetiletí později. Tento postoj naopak kladl důraz na zachování a podporu lidových jazyků, dialektů v mnoha národních vlasteneckých hnutích.²⁹

Pro zachování jazyka jako cenného znaku etnicity určité skupiny se používají různé argumentace, sloužící k vyzdvížení tradic a krás jazyka, k zdůraznění jeho užitečnosti a historie, a to vše pro zajištění jeho předávání a užívání. Argumentace podle Šatavy lze rozdělit do dvou kategorií, a to „užití idealistických argumentů“ a „zdůraznění praktických aspektů“. Tyto dvě argumentace se vzájemně prolínají a ovlivňují.

První argumentace klade důraz především na důležitost regionálních jazyků, čím členové skupin více cítí sounáležitost a náklonnost k celé skupině. Významným posunem od „jazyka coby problému“ k „jazyku coby právo“ se snaží chránit jazyk a skupině s odlišným jazykem dávat možnost jeho užívání. Právě proto je mnoho menšinových jazyků chráněno zákony a podporováno různými institucemi Evropy.

---

²⁸ ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 978-80-263-0517-0. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>

²⁹ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0. s. 82-88.

Druhá argumentace zdůrazňuje jazyk jako výhodu pro život. Tím je myšleno, že určitá znalost menšinového (i jiného) jazyka se může stát výhodou jak v soukromém životě, tak ve společenském. U mnoha jazyků v Evropě je považována znalost ostatních podobných, blízkých nebo sousedních jazyků za žádoucí. Taková znalost jazyků se může stát výhodou při dorozumívání na různých stupních společenského života. Mezi hlavní výhody dvojjazyčnosti či vícejazyčnosti patří již zmíněné komunikační výhody, kulturní výhody pojící se s větším pochopením pro ostatní kultury a zabraňující častým předsudkům, kognitivní výhody, které mají vliv na kreativitu a myšlení, dále osobnostní výhody související se sebeúctou nebo v neposlední řadě vzdělanostní výhody. Čím dál více je znalost několika jazyků brána na jednu stranu jako samozřejmost, ale na druhou stranu také jako určitá forma prestiže.³⁰

Soužitím minority s majoritou často dochází k asimilačním procesům. Asimilace je postupné přizpůsobování minority k většinovému obyvatelstvu, jeho zvykům, tradicím nebo jazyku. V průběhu procesu začnou převažovat prvky dominantního obyvatelstva ve všech sférách života menšiny a stávají se tak jejich vlastními. Pokud se nejedná o násilnou asimilaci, tak v mnoha případech spíše vzniká zcela nová kultura, která obsahuje prvky jak majority, tak minority na znamení jejich vzájemného obohacení. V této době je cílem, aby se menšinové obyvatelstvo adaptovalo a asimilovalo v prostřední dominantního obyvatelstva, převzalo některé prvky, aby se například zabránilo sporům, ale zároveň aby si zachovali svou kulturu, jazyk nebo náboženství, které vytváří jejich identitu.³¹

Každá skupina, která se snaží vyhnout etnicko-jazykovým asimilačním procesům, využívá některých obranných opatření a modelů, aby takovým procesům zabránila a podpořila zároveň svou identitu. Takové modely na obranu etnika ve své knize uvádí Šatava a dělí je na teoretické a praktické.

Základem teoretických aktivit je uvědomění důležitosti jazyka a celého etnika a vytvoření vize do budoucnosti. Obraz toho, jak je jazyk a jeho zachování významný musí být především vnímán příslušníky dané menšiny. Prvotní myšlenkou by mělo být zachování svébytné etnické a jazykové skupiny jako skupiny obyvatel se společným zájmem uchování

---

³⁰ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-8642.983.0. s. 63-71.

³¹ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie – praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-72-2. s. 20-35.

jejich tradic a společnou historií a identitou. Skupina by si také měla být vědoma svých specifických znaků, udržovat je a klást na ně důraz. Další důležitou složkou teoretických aktivit je motivace hovořících mluvit a používat jazyk na společenské úrovni běžného života, předávat ho dalším generacím a pečovat o něj. S tím vším souvisí nejdůležitější faktor, který se nazývá vitalita neboli vůle či zájem členů skupiny zachovávat a zajímat se o jejich skupinu jako o svébytný útvar jejich společenství.

Mezi praktické aktivity patří především postoj a vztah k jazyku, který se dá měřit různými metodami. Často se tyto metody aplikují v rámci sociolingvistiky s výsledkem zjištění, například jak často je jazyk užíván nebo kde, v jakých situacích s ním lidé hovoří. Velmi významnou je i propagace jazyka a jeho prestiž. Na menšinový jazyk by zprvu mělo být nahlíženo jako na další možnost komunikace a na jeho výhody, nikoli jako na zbytečný prvek narušující většinový jazyk. Neznalost či neochota užívání menšinového jazyka může vytvořit bariéru, která může mít mnoho dalších důsledků. Proto je důležité použití moderních metod marketingu a public relations a komunitu tak udělat viditelnější, popsat její zájmy, cíle a vytvořit aktivity přijatelné všemi obyvateli daného území pro zlepšení vztahů a případných kritických postojů většinového obyvatelstva. Mezi takovéto metody „zviditelňování“ a dostávání etnika do širšího povědomí je populární tvorba kinematografie s tematikou inspirovanou právě podle menšiny, jejich tradic, důležitých historických situací či významných osobností.

Dalším praktickým aspektem jsou různá zákonodárná ustanovení a formy autonomie menšiny, které chrání jejich práva, vytváří občanskou rovnost a pomáhají v různých oblastech společenského života. Celkem běžná jsou místní jazykové a kulturní práva menšiny v různých regionech daných států. Avšak na některých místech může získat menšina větší autonomii a řadu znaků samostatného státu jako například vlajku, znak, poštovní známky, parlament nebo vlastní měnu. Jedním z příkladů je Jižní Tyrolsko v severní Itálii, kde německá menšina získala silnou politickou, kulturní a jazykovou autonomii. Dalším příkladem, který Šatava uvádí, je zkoumaný úzký pás slovinského Přímoří, kde získala také italská minorita rozsáhlá práva. Pro komunikaci v jazyce je také důležitá možnost jazyk užívat při úředním styku, příkladem jsou korespondence psané v menšinovém jazyce, dvojjazyčné formuláře nebo podstatné dvojjazyčné nápisy a cedule.

Velmi důležitým prvkem je výuka a užívání jazyka ve školách i školkách. Seznámení mladistvých s druhým jazykem jako součást jejich každodenního života je pro jazyk podstatné především pro jeho budoucí předávání a uplatňování. Výuka jazyka by měla být

ve všech školách jak menšinového, tak většinového obyvatelstva, aby se mladiství vzájemně naučili druhému jazyku a nestranili se jeho následného užívání. Pro výuku v předškolních zařízeních existují různé metody, jak nejmenší děti efektivně seznámit s druhým jazykem.

Jednou z metod, která je často aplikovaná už od raného dětství, je metoda imerze, která je založena na intenzivním působením druhého jazyka. Tato metoda se používá především v místech, kde došlo z přerušení nebo výraznému poklesu užívání jazyka. Výuka jazyků mládeže, celkové vzdělání v oblasti národního uvědomění je pro existenci minority jednou z nejdůležitějších složek. Žádná minorita nemůže efektivně přetrvávat, pokud další generace nebudou alespoň podobně vitální jako generace před nimi. Mnoho mladistvých se straní komunikaci s ostatními odlišnými vrstevníky a hledají přátele ve vlastních kruzích, a tak se tím zamezuje vzájemný kontakt skupin mezi mladými lidmi. Důležité proto je přiblížit menšinové obyvatelstvo, jejich zvyky, tradice a jazyk většinovému, tedy jeho mladistvým osobám. Kontakt s ostatními skupinami dává mladým lidem rozhled, načerpání informací o jiné kultuře, zbavení se předsudků, a především zájem o druhé skupiny a lidi kolem sebe.

V neposlední řadě jsou důležitým nástrojem média, která zprostředkovávají dosažitelnost menšinového jazyka a povědomí o minoritě vůbec. Důležitá jsou média, která jsou vedena v menšinovém jazyce, ale jsou naplněna informacemi užitečnými a zajímavými pro celé obyvatelstvo, tím mohou být různé sportovní, hudební nebo kulturní rubriky. Tak vzniká zájem o jazyk a minoritu celkově.³²

Výuka na školách je důležitým faktorem pro formování identity skupiny. Nejen že poskytuje prostor pro přenášení informací o národě a společnosti, ale také vytváří základní prostředky pro komunikaci, rámec mravního chování a disciplinovanosti. Možnost a schopnost komunikace byla důležitá především pro alfabetizaci neboli proces pro dosažení větší gramotnosti obyvatelstva. Tento proces započal společně s povinnou docházkou, jako jeho nástrojem pro splnění cíle od 18. století. Celý proces probíhal v každém státě jinak rychle a rovnoměrně. Například v Chorvatsku ještě ke konci 19. století bylo zhruba 45 % negramotného obyvatelstva a školy navštěvovalo pouze 60 % dětí i přesto, že byla povinná školní docházka. Důvodem byl nedostatek školních prostorů a učitelů. Vyučovalo se především ve státním jazyce, což znevýhodňovalo členy etnických menšin mluvící jiným

---

³² ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-8642-983-0. s. 75-96.

jazykem. Pokud chtěli uspět ve společenském životě, museli dostatečně dobře ovládat státní jazyk. To mělo výrazný dopad na jejich vlastní jazyk, který se dostával do pozadí a jeho užívání probíhalo například pouze v rodinném prostředí. Informace během výuky získávali primárně o státě, jeho národních hnutích a celkově byla budována láska k vlasti. Tím byla menšina stavěna do pozice předávání nové národní identity. I přes to mohli členové etnických menšin s odlišnou identitou studovat střední vzdělání bez omezení.³³

Tato práce se zabývá italskou minoritou a jazykem jí příslušným, tedy italštinou. Důležité je zmínit italský jazyk a jeho charakteristiku. V praktické části této práce bude přiblížena italština v evropském kontextu a její vývoj, jelikož se řadí mezi nejvýznamnější jazyky Evropy, což se historického a kulturního hlediska týče.

Italský jazyk neboli italština je románským jazykem, který patří do indoevropské skupiny jazyků a v dnešní době se odhaduje počet italsky mluvících na zhruba 60–100 milionů osob. Jazyk se vyvinul z hovorové latiny podobně jako ostatní románské jazyky, kterými jsou španělština, francouzština nebo portugalština. Italština je oficiálně úředním jazykem v Itálii, ve Švýcarsku v kantonu Ticino, v San Marinu a Vatikánu, a také se tímto jazykem hovoří ve Slovinsku, USA, Jižní Americe a Chorvatsku.³⁴

5. Praktická část

5.1 Historické pozadí států

Přehled událostí týkající se území Chorvatska a Slovinska napomáhá k pochopení daného tématu práce. Průřez historií ukazuje střetávání kmenů a národů, které v těchto místech žily a změny hranic zemí v průběhu staletí. Již od středověku si lze všimnout, že zde působily slovanské, románské, ale i germánské kmeny. Vzájemné vztahy Italů a majority na území těchto států jsou historií velmi ovlivněny.

---

³³ HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0. s.119-123.

³⁴ Lingua nostra. *Něco málo o italštině*. [online]. Copyright © 2012-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <https://www.lingua-nostra.cz/neco-malo-o-italstine/>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

5.1.1 Území Chorvatska a Slovinska ve středověku

Nejstarší zmínky o území. Dochované pozůstatky osídlení území dnešního Chorvatska a částečně sousedních států byly nalezeny na počátku 20.století v jeskyni nedaleko města Krapina ležící na hranicích se Slovinskem. Ještě před našim letopočtem osídlil oblast dnešního Chorvatska kmen Ilyrů, který zde dominoval až do 6. století př.n.l., kdy začal být pomalu vytlačován kolonizátory z antického Řecka a následně obyvateli starověkého Říma. Ten se snažil získat území bojem a v roce 77 př.n.l. si podmanil celé Dalmatské pobřeží. Vláda Římanů nad Chorvatskem trvala po dalších 500 let, během kterých zde nechali vybudovat síť silnic, rozvinuli zemědělství a důlní činnost. Dále si zde také vybudovali několik antických měst po římském vzoru, které jsou dnes známá pod názvy jako Zadar, Poreč, Pula a Split.³⁵

Na území dnešního Slovinska se rozpínaly keltské kmeny, které na jihu sousedily s kmeny Ilyrů, etnikem nejasného původu, údajně z Malé Asie, ze kterých se postupem času stal pevný a stabilní státní útvar a snažil si podmanit celé pobřeží Balkánského poloostrova. Později začal být kmen Ilyrů ovlivňován Římskou říší, která etniku značně konkurovala. Tyto dva národy sváděly boje označované jako ilyrské války.³⁶

Od keltských a ilyrských kmenů, které se nacházely na území jak Slovinska, tak Chorvatska, se dochovalo velké množství názvů řek nebo měst. Chorvatské území snášelo boje mezi Ilyry a Římskou říší obdobně jako území slovinské. Pobřeží dnešního Chorvatska se po podmanění Římany stalo dějištěm mnoha dalších válek, například mezi Ceasarem a Pompejem, a proto vznikaly i významné stavby a paláce vládců, jako Diokleciánův palác v dnešním Splitu. Obsáhlé území dnešního Chorvatska po římském obsazení bylo několikrát významně rozděleno. Poprvé na části jako Horní a Dolní Ilýrie neboli Dalmácie a Panonie, které se staly důležitými historickými názvy do zasahujících regionů dnešních států, zejména Chorvatska.³⁷

---

³⁵ *Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie/>. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

³⁶ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 13-16.

³⁷ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s.12-16.

Příchod slovanských kmenů. Po rozpadu Římské říše přicházely do těchto oblastí slovanské kmeny. Na počátku 6. století byly jejich cesty do částí byzantských provincií na území Balkánského poloostrova pouze krátkodobé a dočasné. Po těchto cestách za kořistí se vracely zpět do míst jejich sídel, které se nacházely na dolním toku Dunaje. Jelikož se věnovaly zemědělství, později se začaly usazovat v úrodných byzantských oblastech až se dostaly do Dalmácie a Istrie. Slovanské kmeny se brzy rozšířily téměř po celé oblasti Balkánského poloostrova. Na územích, které Slované kolonizovali, se potýkali s pozůstatky původních obyvatel, tedy například se zmiňovanými romanizovanými Ilyry nebo germánskými Kelty. Část takového románského obyvatelstva byla postupem času Slovany asimilována a odsunuta do horských oblastí zemí. Taková asimilace románského obyvatelstva měla za následek narušení zažitě struktury římského správního systému, který především na území Dalmácie a Istrie fungoval po několik staletí. I přesto mísení těchto kmenů přispělo k vzájemnému rozvoji a k posílení a obohacení slovanské kultury. Později vlivem vládnoucích říší byly jihoslovanské kmeny na území Balkánského poloostrova pomyslně rozděleny, kdy jedna část jihozápadních kmenů byla ovlivňována latinskou vzdělaností a římským papežstvím a druhá, jihovýchodní, byla především pod vlivem řecké kultury a cařihradského patriarchátu.³⁸

Mezi slovanské kmeny patřily i kmeny Chorvatů, které na území dnešního Chorvatska přišly údajně ze severu. Podle pověsti přivedlo celé chorvatské kmeny pět bratrů spolu s jejich dvěma sestrami, v některých verzích legendy se uvádí sedm bratrů. Jeden z mužů se jmenoval Chorvat (chorvatsky Hrvat) a dal celé zemi své jméno. Tyto kmeny se po osídlení rozprostřely po celém území, a tak vznikly i názvy jako Posázavské Chorvatsko v Panonii a Dalmatské Chorvatsko na pobřeží. Tyto názvy se později přeměnily na „Chorvatsko a Slavonie“, které se dochovaly a užívaly až do 20. století.³⁹

Slovanské kmeny, které jsou považovány za předchůdce dnešních Slovinců, se usadily v oblastech východních Alp a jsou rozdělovány do dvou vln podle příchodu. První, která přišla ze severu, a druhá, která přišla od řek Sáva a Dráva z jihovýchodu. Oblast, kde se usadily, byla nazývána Karantánie s hlavním sídlem v Korutanech. Sousedila s územím Avarů, Byzantinců, ale také s územím dnešní severní Itálie. Hranici tvořila italská

---

³⁸ ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s.12-15.

³⁹ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s.19-21.

obránná linie proti Avarům a dalším kmenům ze severu, která procházela nedaleko italských měst, nacházející se u hranic se Slovinskem i v současné době. Později v těchto alpských oblastech začala být spravována jednotlivá pohraniční území, jako například Veronská nebo Furlanská marka, a také Kraňská marka, která se rozkládala až do vnitrozemí Istriie.⁴⁰

Tři mocnosti. Od počátku 12. století se na Balkánském poloostrově vyskytovaly tři významné mocnosti, mezi které patřila stále Byzanc, a dále Benátská republika a Uhry. Ty vnesly do těchto oblastí nový rozměr rozvoje v rámci uhersko-chorvatských států. I přesto, že Chorvatské země byly součástí Uherského království, disponovaly s velkým množstvím autonomních oblastí, kde se dochovaly instituce nebo zemské sněmy. To bylo například v přímořských oblastech, které byly pod italským vlivem Benátek. Naopak Slavonie, která sehrála důležitou roli při začleňování Chorvatských zemích do Uherského království, byla více přizpůsobena zvyklostem Uher. Proto později bylo chorvatské území rozděleno do dvou bánovin, kterými byly Slavonie a Chorvatsko společně s Dalmácií.

Následovaly také boje Uher a Benátek o Dalmácii. I když byla Benátská republika poražena, zůstalo jí několik významných měst na dalmatském pobřeží, ale její vláda se dostala do pozadí. Následně ve 14. a 15. století Benátky opět získaly převahu nad ostatními vládci a pod svou moc dostaly zpět jejich dříve zabraná území.⁴¹

Území dnešního Chorvatska a Slovinska zaznamenalo ve středověku a antice výrazný pohyb a vliv různých kmenů. Na těchto územích se rozkládalo mnoho oblastí a zemí, kterým se v průběhu času měnil název i správa podle zrovna vládnoucího kmene či říše. Velký vliv Římské říše, později Byzantské říše a dalších kmenů je dodnes zachován především v architektuře, zejména v pobřežních městech, které se pyšní dochovanými stavbami. V mnoha městech na pobřeží Slovinska a Chorvatska si lze všimnout soch okřídleného lva na znamení dříve vládnoucí Benátské republiky. Románská a slovanská kultura a historie těchto zemí, především v pobřežních oblastí, jsou velmi silně spjaté.

5.1.2 Území za vlády Habsburků

Boje o území. Následující století působily na těchto územích další mocnosti jako osmanská říše a Benátská republika, které zde sváděly boje. Další z nich byla i Habsburská monarchie

---

⁴⁰ HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0. s. 16-24.

⁴¹ ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s. 79-83.

zahrnující území významných Uher, která zde vládla od roku 1526 v čele s prvním uznaným chorvatským králem Ferdinandem I. Později v druhé polovině 16. století po porážce osmanské říše byl uzákoněn dědický nárok habsburské dynastie na uherském trůně.

Dalmácie byla stále pod vládou Benátské republiky. Její území od 15. století do 18. století značně vzrostlo a k území připadla další významná města. Stejně jako Dalmácie, byla i Istrie pod nadvládou Benátek. Počátkem 18. století se stala dějištěm války mezi Benátčany a Habsburky, která způsobila velké ztráty na životech, rozšíření nemocí a úbytek obyvatelstva. Tento úbytek se Benátská republika snažila potlačit systematickým přesídlováním obyvatel z Itálie a Dalmácie do této oblasti. To způsobilo příliv velkého množství italského obyvatelstva v přímořských městech jako jsou Rovinj, Poreč nebo Pula. V 18. století byly pro obchod velmi důležitá přístavní města, a především italský Terst, který byl roku 1719 prohlášen za svobodný přístav.⁴²

Na přelomu 18. a 19. století se o území začala zajímat také Francouzská republika v rámci napoleonských válek v čele generálem Napoleonem Bonaparte a vládcem té doby Františkem II. (označován také jako František I., a to jako král uhersko-chorvatský). Vlivem této republiky na území Chorvatska byla nadále úředním jazykem latina, proti čemu se vyhradovala uherská šlechta, která chtěla za úřední jazyk maďarštinu. Koncem 18. století se důsledkem těchto válek změnilo postavení a poměry na pobřeží států. Po rozpadu Benátské republiky připadla Dalmácie společně s Istrií a Kvarnerskými ostrovy Habsburské monarchii. Přesto byla nadále v Dalmácii prosazována stejná správa po vzoru Benátské republiky, což vedlo k posílení ducha italského obyvatelstva v této oblasti. V roce 1804 se František I. prohlásil za dědice rakouské koruny a tím vznikl jednotný stát sdružující území vlády Habsburků, nazývaný Rakouské císařství.

Poté byla Dalmácie a Istrie přidělena k nově vzniklému Italskému království, a tak tyto území připadla pod francouzskou vládu. Pouze Rijeka, jakožto přístavní významné město se zvláštním statutem, zůstalo Rakousku společně s jejím okolím.⁴³

V době habsburské monarchie hrála tato území důležitou roli. Území Chorvatska bylo důležité především pro přístavní města, konkrétně Rijeku, která sloužila jako hlavní brána pro zahraniční i domácí obchod. Na území Slovinska se formoval nový útvar, který

---

⁴² ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s. 138-165.

⁴³ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 138-189.

sice neexistoval příliš dlouho, ale přesto měl význam pro začínající formaci slovinského vědomí. Italština vzhledem k dlouhotrvající tradici v těchto území měla stále silné postavení.

Na území dnešního Slovinska vznikly na pár let po napoleonských válkách oblasti zvané Ilyrské provincie, které byly součástí Italského království. Tato oblast byla v roce 1811 rozdělena na šest dalších provincií, kam patřila například Istrie, Kraňsko nebo Dalmácie. V těchto oblastech byl uzákoněn ilyrský jazyk, který měl blízko k chorvatštině a slovinštině, tedy byl považován za slovanský jazyk. Ve skutečnosti se v těchto oblastech hovořilo především italsky, francouzsky a německy. Krátká existence Ilyrských provincií měl pozitivní význam na rozvoj slovinské vzdělanosti. Ve městech jako Terst nebo Koper vznikaly střední a vysoké školy, kde výuka probíhala ve francouzštině, italštině a latině. Slovinský jazyk byl zaveden pouze na základních školách, jelikož zatím nedosahoval dostatečné slovní zásoby a úrovně pro vyšší stupně vzdělání.⁴⁴

První světová válka. Během této války, poté co Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku, řada slovinských vojáků bojovala na tzv. italské frontě, která vedla od Julských Alp až přístavu Terst. V roce 1915 se do té doby neutrální Itálie přidala na stranu opoziční Trojdhody, tedy Velké Británie, Francie a Ruska, která slíbila Itálii velkou část poválečných území Rakouska-Uherska. Těmito územími bylo myšleno Tyrolsko, Přímoří a část Dalmácie. Takový krok nebyl přínosný pro Slovince, kteří začali být ještě pod větším útlakem ze strany Italů, kteří zabrali přislíbené oblasti.⁴⁵

V roce 1918 vznikl Stát Slovinců, Chorvatů a Srbů (Stát SHS), který sjednocoval tyto národy do jednotného útvaru. Itálie se důrazně dožadovala slíbených území a odvolávala se na londýnské dohody, v rámci kterých ji Trojdhoda přislíbila značné oblasti na území Chorvatska a Slovinska. Poté, co bylo podepsáno příměří mezi Itálií a Rakouskem koncem roku 1918, začala být přislíbená území Istrie a Dalmácie, konkrétně například Rijeka a Zadar, obsazována italskými vojsky. Po měsíci od vzniku Státu SHS byl tento útvar přejmenován na Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (Království SHS) a následně o několik let byl název znovu změněn na Království Jugoslávie.⁴⁶

---

⁴⁴ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 87-95.

⁴⁵ HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0. s. 69-74.

⁴⁶ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 232-240.

5.1.3 Chorvatsko a Slovinsko po roce 1918

Meziválečné období. V roce 1920 byla podepsána Rapallská smlouva mezi Itálií a Královstvím SHS, která řešila otázku teritoriálního rozdělení. Vycházela se smluv, kterými bylo Itálii při vstupu do první světové války přislíbeno velké množství území. Itálie tímto získala přístavní město Terst, větší část Istrie včetně Puly, a také město Zadar, ležící v Dalmácii. Přístavní město Rijeka (italsky Fiume) bylo v této smlouvě prohlášeno samostatným územím, ale i přesto v roce 1919 přístav obsadili italští dobrovolníci a nacionalisté pod vedením básníka Gabriela d'Annunzia a prohlásili připojení Rijeky k Itálii. Z Rijeky se tak na krátkou dobu stal Svobodný stát Rijeka s vlastní správou a měnou. Po nástupu Benita Mussoliniho k moci v roce 1922 byla oficiálně Rijeka anektována k území Itálie. Království SHS vlastnilo druhou část přístavního města zvaný Sušak, která je i v současné době od italské části Fiume rozdělena řekou.⁴⁷

Vztahy mezi Itálií a Královstvím SHS se začaly vyostřovat s nástupem fašismu. Itálie na získaných územích Istrie a Dalmácie započala s útlakem slovinského a chorvatského obyvatelstva a jeho italizací. Poitalš'ování se týkalo v té době slovinské a chorvatské menšiny a mnoha aspektů jejich společenského života, jako například školství nebo jmen. Tisk a různé instituce této části obyvatelstva byly likvidovány. Byla vytvořena tajná organizace zvaná TIGR (zkratka významných měst a oblastí – Terst, Istrie, Gorice, Rijeka), která sloužila k obraně proti fašistickým prostředkům a manipulacím.⁴⁸

Království Jugoslávie. V roce 1929 bylo Království Srbů, Chorvatů a Slovinců přejmenováno na Království Jugoslávie a změnilo se tak zcela vnitřní uspořádání tohoto státního útvaru. Administrativní uspořádání bylo charakteristické rozdělením území na devět částí neboli bánovin a byly pojmenovány podle zeměpisných názvů, především podle příslušných řek. Toto rozdělení mělo potlačit a změnit historický vliv a identitu jednotlivých národů. Tato královská diktatura se snažila sjednotit území a zavést jednotné národní povědomí, což se dotklo také jazyka a jako jediný úřední jazyk byl uznán „jugoslávský jazyk“, tedy srbochorvatština.⁴⁹

---

⁴⁷ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 244-248.

⁴⁸ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. s. 108-110.

⁴⁹ ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9. s. 417-420.

Druhá světová válka. Po začátku druhé světové války se nejdříve Jugoslávie držela v neutrální zóně, avšak po napadení Řecka Itálií se přenesla v roce 1940 válka také na Balkánský poloostrov. V roce 1941 byla Jugoslávie napadena nacistickým Německem a poté i fašistickou Itálií. V tomto roce byl vyhlášen také Nezávislý stát Chorvatsko (Nezavisna država Hrvatska – NDH), který měl vlastní politické představitele z řad ustašovského hnutí, které se bránilo proti fašismu. I když tento nově vzniklý útvar tvořil formálně celek, jeho území bylo rozděleno mezi Německo a Itálii. Do čela komunistické strany v Chorvatsku se dostal Josip Broz neboli Tito, který započal komunistický odboj proti německému a italskému bloku. Se vznikem evropských partyzánských skupin vznikaly takové skupiny i na území Chorvatska a docházelo k posílení odboje. V oblastech pod italskou správou měli partyzánské skupiny značnou podporu od chorvatského obyvatelstva.⁵⁰

Ve Slovinsku se na územích připojených k Německu započala silná germanizace. Na územích připadlých Itálii se italská okupační správa snažila spojit se Slovinci v dobrém duchu. V této provincii byly ponechány slovinské školy a z větší části i slovinská správa, což způsobovalo sympatie ze stran slovinských občanů k italskému obyvatelstvu a režimu. Činnost partyzánských skupin se soustředila především na Kraňsko, Dolní Štýrsko a přímořské oblasti. Proti partyzánským skupinám ze stran Německa a Itálie vznikaly silné ofenzivy, jejichž důsledkem bylo i časté napadení vesnic, podobně jako v Chorvatsku.

Poválečné období. V roce 1945 vznikla Federativní lidová republika Jugoslávie, která se skládala z šesti republik, mezi které patřilo i Chorvatsko a Slovinsko. Území Terstu, kde byla převaha italského obyvatelstva, bylo rozděleno na dvě zóny, přičemž zóna A včetně Terstu připadla Velké Británii a Spojeným státům americkým a zóna B, což bylo území jižně od Terstu, připadlo Jugoslávii. V Londýně roku 1954 byla podepsána dohoda, která se týkala tohoto území a jeho oficiálního rozdělení. Zóna A připadla Itálii a zóna B Jugoslávii s podmínkou ochotného poskytnutí občanství a možnosti odstěhování italskému obyvatelstvu v této oblasti. Díky této podmínce se následně do Itálie odstěhovalo zhruba 10 000 Italů. Svobodné území Terst fungovalo až do roku 1975.⁵¹

---

⁵⁰ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 274-305.

⁵¹ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 175-210.

Také v Chorvatsku po skončení války nastaly velké demografické změny. Podobně jako v Československu byl i v Chorvatsku aplikován odsun německé menšiny. V případě italské menšiny na tomto území probíhal její odchod již od roku 1943, kdy byla Dalmácie připojena k Nezávislému státu Chorvatsko. Po skončení druhé světové války až do roku 1956 byly odchody italského obyvatelstva masivnější a jednalo se tak o nejpočetnější odchody těchto obyvatel z míst jejich původu.⁵²

Respondenti z Chorvatska potvrdili obtížnost tohoto období pro italské obyvatelstvo a také uvedli, že se jednalo o jedno z nejtěžších období pro Italy žijící na těchto územích. Celá řada italských obyvatel na územích Chorvatska a Slovinska, která připadala předtím Itálii, prchala před tehdejším komunistickým režimem do Itálie. Respondent Lucas z Chorvatska vypověděl, že mnoho italských rodin opouštělo své domovy a zanechávaly tak po sobě plně vybavené domácnosti a následně do takových domácností bylo stěhováno chudé chorvatské obyvatelstvo. Podělil se také o skutečný příběh jeho babičky, která nemohla odcestovat společně s rodiči zpět do Itálie kvůli její nezletilosti a byla nucena zůstat v Chorvatsku u příbuzných.

Koncem 60. let vznikly nepokoje především studentů, kteří se bouřili proti národní diferenciaci a nejednotě obyvatel. V roce 1974 vznikla nová ústava, která se snažila o větší rovnoprávnost všech skupin a národů.⁵³

Ve 20. století se začala formovat vlastní státnost a vědomí jak v Chorvatsku, tak ve Slovinsku. V těchto nelehkých obdobích světových válek prošly státy politickými i demografickými změnami. Závislost území na jiných státech se stále v důsledku zabírání oblastí a politických režimů měnila a vznikaly tak nepokoje i mezi obyvateli. Na území těchto států byly organizovány partyzánské skupiny, které se ostře vyhrazovaly proti režimu a snažily se hájit svůj národ. Respondenti z obou zemí uváděli jako hlavní zlomové okamžiky 20. století pro italské obyvatelstvo: odchod z Istrie a Dalmácie po druhé světové válce a londýnskou dohodu v roce 1954, ve které bylo provedeno rozdělení území okolo Terstu mezi Italy a Jugoslávii. V té době začaly vznikat zákony týkající se vzájemných vztahů těchto dvou národů.

---

⁵² RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 317-322.

⁵³ RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6. s. 222-225.

5.1.4 Samostatnost států

Již v roce 1989 začaly ve Slovinsku a Chorvatsku vznikat strany na podporu osamostatnění. V tzv. Májové deklaraci Slovinsko výslovně požadovalo vytvoření samostatného slovinského státu a tím pádem samostatné rozhodování a dodržování lidských práv a svobod. Počátkem roku 1991 slovinský parlament přijal dokument, ve kterém bylo navrženo odtržení od federace a vznik nového státu. Tento dokument byl rozeslán ostatním republikám a jejich výkonným orgánům. O tomto návrhu se diskutovalo v sousedním Chorvatsku a začalo se přemýšlet o vytvoření samostatného jednotného státu. Později téhož roku, 25. června 1991, vyhlásil slovinský parlament samostatnost Republiky Slovinsko. Ve stejný den vyhlásilo samostatnost i Chorvatsko jako Chorvatská republika.

Federativní vláda ovšem tyto rozhodnutí prohlásila za neplatné, a tak následovala tzv. desetidenní válka, kdy jugoslávská armáda zabrala několik důležitých bodů na hranicích Chorvatska a Slovinska, a dokonce proběhlo i bombardování slovinských letišť a důležitých komunikačních spojů. Podobná občanská válka probíhala v Chorvatsku, a to mezi Chorvaty a Srby, kteří protestovali proti odtržení od Jugoslávie a chtěli homogenizovat část chorvatského území, kde zaujímali většinu. Probíhaly útoky na chorvatská města, kdy je za nejvážnější považován masakr ve Vukovaru. Po několika dnech, 4. července, se podařilo domluvit na dohodě o přerušení bojů Slovinska s jugoslávskou armádou. Následně byl sepsán dokument, který obsahoval kompromisy, (například celní poplatky a kontrolu hranic), které se týkaly oddělení Slovinska od federace. V říjnu tohoto roku opět vyhlásilo Slovinsko i Chorvatsko svou samostatnost a ihned tyto země nastolily změny ve státě. V roce 1992 nezávislost Republiky Slovinsko a Chorvatské republiky uznaly evropské i mimoevropské státy. Itálie se v těchto chvílích snažila nově vzniklé státy maximálně podpořit a vytvořit tak dobré vztahy.^{54,55}

Při formování nově vzniklých samostatných států se vytvářela také nová ústava, která řešila mimo jiné otázky menšin na jejich území. Proto je možné setkat se v ústavách těchto států se zákony týkajícími se také italské menšiny, a to především podpory a ochrany jejího jazyka.

---

⁵⁴ HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0. s. 116-133.

⁵⁵ RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3. s. 376-381.

5.2 Chorvatská republika

Chorvatská republika neboli Chorvatsko je přímořský stát ležící u Jadranského moře. Sousedí se Slovinskem a dalšími evropskými státy na Balkánském poloostrově. Nepřímým sousedem je také Itálie, se kterou Chorvatsko sousedí při mořské hranici, což vedlo jak v historii, tak nyní k provázaným vztahům.

Chorvatská republika je rozdělena do 21 krajů, které se nazývají župy, z nichž 7 se rozkládá na pobřeží státu.⁵⁶ Jedná se o Istrijskou župu (Istarska županija) nebo Přímořsko-gorskokotarskou župu (Primorsko-goranska županija), ve kterých se nachází i města navštívená během terénního výzkumu.

Podle žup jsou uváděny některé statistické údaje Chorvatské republiky, které slouží k přehlednějšímu obrazu jednotlivých regionů. Z těchto statistických údajů lze například zjistit počet příslušníků menšin v jednotlivých župách nebo příslušníky různých jazyků.

Chorvatsko je heterogenním státem co se národnostních menšin a náboženství týče. Už v průběhu historie se objevovaly na území tohoto státu etnika, která již na území zůstala a tvoří nyní menšinu. K nejpočetnějším se řadí Srbové, Slovinci, Maďaři, Češi a také Italové.

Tabulka 1 ukazuje vývoj počtu obyvatel v Chorvatsku v letech 1971-2011, kdy proběhlo poslední sčítání lidu. Pod označením „ostatní“ jsou zahrnuty další menšiny, které tvoří podstatnou část chorvatského obyvatelstva, například Bosňáci, Poláci nebo Romové. Toto označení také zahrnuje osoby, které neuvedly svou příslušnost. Celkový počet chorvatského obyvatelstva se pohybuje okolo 4,2 milionu obyvatel.

Počet příslušníků italské menšiny v průběhu zaznamenaných let prošel nerovnoměrným vývojem. V roce 1991, kdy Chorvatsko vyhlásilo samostatnost, se zde italské obyvatelstvo snažilo podpořit vznikající stát a očekávalo podporu zákonů, a tak byl zde počet Italů nejvyšší ve sledovaných letech. Naopak nejnižších výsledků při sčítání bylo dosaženo v letech 1971 a 2011. Podíl Italů v současné době se pohybuje okolo 0,4 % z celkového počtu obyvatel.

---

⁵⁶ *Stát Chorvatsko*. [online]. Chrovatsko.cz, Copyright © 2001-2016 [cit.2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/stat.html>

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v Chorvatsku v letech 1971-2011.

etnikum	1971		1981		1991		2001		2011	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
Chorvati	3 513 647	79,38	3 454 661	75,08	3 736 356	78,10	3 977 171	89,63	3 784 321	90,42
Srbové	626 789	14,16	531 502	11,55	581 663	12,16	201 631	4,54	186 633	4,36
Italové	17 433	0,39	11 661	0,25	21 303	0,45	19 636	0,44	17 807	0,42
Albánci	4 175	0,09	6 006	0,13	12 032	0,25	15 082	0,34	17 513	0,41
Maďaři	35 488	0,80	25 439	0,55	22 355	0,47	16 595	0,37	14 048	0,33
Slovinci	32 497	0,73	25 136	0,55	22 376	0,47	13 173	0,30	10 517	0,25
Češi	19 001	0,43	15 061	0,33	13 086	0,27	10 510	0,24	9 641	0,22
Němci	2 791	0,06	2 175	0,05	2 635	0,06	2 902	0,07	2 965	0,07
Ostatní	174 400	3,95	529 828	11,51	372 459	7,77	160 005	3,61	119 965	2,82
Celkem	4 426 221	100	4 601 469	100	4 784 565	100	4 437 460	100	4 284 889	100

Zdroj: zpracováno podle Croatian Bureau of Statistics⁵⁷

V Chorvatsku je převládajícím náboženstvím křesťanství, kdy 86 % věřících se řadí ke katolíkům a zhruba 4 % jsou pravoslavní, dále 1,5 % obyvatel vyznává islám.⁵⁸

Následující tabulka ukazuje množství věřících či ateistů podle etnik a různých druhů náboženství v roce 2011. Většina Chorvatů stejně jako Italové se hlásí ke katolické církvi, čímž italské obyvatelstvo ukazuje svou náboženskou vyhraněnost, stejnou jako chorvatské obyvatelstvo, a tak náboženství není prvkem, který by je jako etnickou minoritu odlišoval od majority.

Naopak Srbové zastupují největší část ortodoxního obyvatelstva Chorvatska, neliší se od majority příliš jazykem na rozdíl od Italů, a tak se jejich náboženská příslušnost stává prvkem, který určuje jejich identitu.

Druhou nejpočetnější skupinou ohledně náboženství jsou ateisté, kde se celkem 1 579 Italů a 124 811 Chorvatů označilo jako nevěřící. Obdobně na tom jsou i Slovinci, kteří se hlásí převážně katolictví nebo k ateistům.

⁵⁷ POPULATION BY ETHNICITY, 1971–2011 CENSUSES [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006–2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné

z: https://www.dzs.hr/Eng/censuses/census2011/results/htm/usp_03_EN.h

⁵⁸ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 4.

Tabulka 2: Náboženství v Chorvatsku (2011).

etnikum	celkem	katolíci	ortodoxní	protestanti	muslimové	židé	ateisté
Chorvati	3 784 321	3 599 038	16 647	8 042	9 647	231	124 811
Srbové	186 633	2 391	159 530	350	24	6	17 385
Italové	17 807	15 083	26	26	6	3	1 579
Albánci	17 513	7 109	2	2	9 594	-	273
Maďaři	14 048	9 396	78	3 344	-	2	522
Slovinci	10 517	8 081	37	81	9	-	1 469
Češi	9 641	8 521	12	242	1	-	445
Bosňáci	31 479	317	293	16	27 959	-	1 613
Němci	2 965	1847	22	494	5	1	319

Zdroj: zpracováno podle Croatian Bureau of Statistics⁵⁹

5.3 Italská minorita v Chorvatsku

V Chorvatsku se italská menšina vyskytuje zejména v přímořských oblastech, což je dáno historickým osídlováním a vazbami s Itálií. S prvním osídlováním italskými obyvateli se lze setkat již ve středověku, kdy významné přímořské oblasti jako Dalmácie nebo Istrie patřily k Itálii, a proto je zde tato minorita považována za autochtonní. Vztahy těchto národů s územím Chorvatska byly odjakživa velmi provázané, ať už na územích vznikaly jakékoli státní útvary. Oblast Chorvatska a jeho části byly velmi ovlivňovány italskou kulturou i správou, což lze pozorovat i v dnešní době, například se dochovaly různé památky a stavby postavené po italském gotickém vzoru.

Z pohledu žup, do kterých je Chorvatsko rozděleno, je nejvíce italského obyvatelstva v Istrijské a Přímořsko-gorskokotarské župě, kde se jejich počet pohybuje v řádech tisíců.

Konkrétně podle posledního sčítání z roku 2011 se v Istrijské župě se nachází 12 543 Italů a v Přímořsko-gorskokotarské celkem 3 429. V těchto župách se vyskytují i navštívená města Rovinj a Rijeka. V Rijece žije zhruba 128 000 obyvatel, z čehož 2 245 Italů. Z necelých 14 tisíc obyvatel v Rovinj zde žije okolo 2 000 Italů. Podíl Italů v Rijece je 1,9 % a v Rovinj zhruba 15 %, což je nejpočetněji zastoupená italská minorita v chorvatském městě k poměru na počet obyvatel.

⁵⁹ POPULATION BY ETHNICITY AND RELIGION, 2011 CENSUS [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.dzs.hr/Eng/censuses/census2011/results/htm/E01_01_12/E01_01_12.html.

Bohatá je také Požežsko-slavonská župa (Požeško-slavonska županija), ve které podle sčítání z roku 2011 žije 529 italských obyvatel a hlavní město Chorvatska Záhřeb, kde jich žije 399. V ostatních župách jako například Splitsko-dalmátská (Splitsko-dalmatinska županija), Zadarská (Zadarska županija) nebo Sisacko-moslavinská (Sisačko-moslavačka županija) se podle sčítání vyskytuje italské obyvatelstvo v řádech desítek a stovek.^{60,61}

V tabulce níže je porovnán počet osob, které uvedly italštinu jako svůj mateřský jazyk a počet Italů v rámci vybraných a výše uvedených žup, kde je italská minorita nejpočetnější.

Tabulka 3: Porovnání italštiny jako mateřského jazyka a počtu Italů v Chorvatsku (2011).

župa	2011	
	italština jako mateřský jazyk	počet Italů
Přímořsko-gorskokotarská	3 373	3 429
Záhřeb	303	399
Istrijská	14 205	12 543
Splitsko-dalmátská	134	134
Zadarská	132	123
Požežsko-slavonská	96	592
Sisacko-moslavinská	67	183
Záhřebská	49	57
celkem	18 573	17 807

Zdroj: zpracováno podle Croatian Bureau of Statistics^{62,63}

Při sčítání v roce 2011 uvedlo 18 573 osob za svůj mateřský jazyk italštinu. Počet osob s tímto mateřským jazykem v Chorvatsku klesá, jelikož v roce 1991 ho uvedlo 26 580

⁶⁰ *POPULATION BY ETHNICITY, BY TOWNS/MUNICIPALITIES, 2011 CENSUS* [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

⁶¹ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 6-13.

⁶² *POPULATION BY ETHNICITY, BY TOWNS/MUNICIPALITIES, 2011 CENSUS* [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

⁶³ *POPULATION BY MOTHER TONGUE, BY TOWNS/MUNICIPALITIES, 2011 CENSUS* [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

a v roce 2001 celkem 20 521.⁶⁴ Důsledkem poklesu může být menší zájem a používání jazyka mladšími osobami nebo vůbec zájem se k italské menšině přihlásit. Vliv může mít také používání chorvatštiny a ostatních jazyků, například angličtiny.

5.3.1 Podpora italštiny v Chorvatsku

Podpora jazyka jeho minoritou probíhá v Chorvatsku především prostřednictvím italských komunit, kterých se v Chorvatsku vyskytuje 46 a snaží se o podporu a zachování italské menšiny. Obecně práva menšin, mezi které patří svobodné používání jazyka, jsou chráněny také v chorvatské Ústavě.

Tento dokument uvádí právo na volbu svého představitele do chorvatského parlamentu, a také stanovuje rovnost mezi všemi občany. Projev podpory ze strany státu lze spatřit také na výskytu dvojjazyčných cedulí a nápisů v místech, kde se nachází zastoupení minority. Proto lze spatřit například ve městě Rovinj cedule v italštině a chorvatštině.⁶⁵ Na druhou stranu Leo uvedl, že v současné době v takových oblastech vznikají problémy, které se týkají uplatňování práv menšiny.

Následující fotografie ukazuje na vstupní ceduli Historického výzkumného centra italské minority v Rovinj v Chorvatsku, nadepsanou v italštině, chorvatštině a slovinštině. Respondent zaměstnaný v tomto centru hovořil o jeho funkci, vzniku a sbírkách. Centrum vzniklo ke konci 60. let minulého století za účelem shromáždit a objasnit historické události v Istrii, konkrétně týkající se italské minority. V této budově jsou k dispozici publikace a materiály z oblasti historie, etnografie, dialektologie, heraldiky, archeologie nebo sociálního výzkumu. V knihovně centra jsou sbírky rozděleny do sekcí podle oboru, které lze najít v různých částech budovy. Velké sbírky doplňují také různé druhy mapy, ať už vojenské nebo geografické, které jsou vystaveny na chodbách a schodišti budovy. Zaměstnanec centra a člen italské komunity v Rovinj Bruno uvedl, že centrum každoročně navštěvuje několik stovek výzkumníků, především z Itálie, Slovinska a Chorvatska, ale také studenti z univerzit, kteří využívají bohaté sbírky ke tvorbě dizertačních a jiných prací.

---

⁶⁴ *POPULATION BY MOTHER TONGUE, 1991, 2001 AND 2011 CENSUSES* [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>

⁶⁵ *USTAV REPUBLIKE HRVATSKE* [online]. Copyright © 1990 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <http://unione-italiana.eu/Backup/documents/Costituzione%20croata.pdf>

Obrázek 1: Vstupní cedule Historického výzkumného centra italské komunity v Rovinj.

Větší část italských komunit se nachází v přímořských oblastech a jsou označeny italskými názvy jako Fiume, Abazzia, Umago, Pola, Zara, zmíněné Rovigno nebo Spalavo. Některé leží i ve vnitrozemních městech jako komunity Grisignana, Mompaderno nebo Pingente. První komunity začaly vznikat v okolí Opatije, Rijeky a Istrie v poválečném období od roku 1946 do zhruba 50. let. Mezi první komunity založené na ochranu italské menšiny patří Fiume, Abazzia, Buie nebo Rovigno.

Další komunity vznikaly okolo 70. let a některé až po vzniku samostatného státu Chorvatská republika, například Grisignana, Mompaderno nebo Spalato. Počet členů komunity není roven počtu žijících Italů na konkrétním místě, kde se komunita nachází. Nejvíce členů mají komunity Fiume s počtem okolo 7 220, Pola s 5 200 členy, Rovigno s 2 422 a Umago s 2 259. Nejméně početnými jsou komunity Spalato s 47 členy nebo Draga di Moschiena s 60 členy.^{66,67}

---

⁶⁶ Le Comunità degli Italiani. *Unione Italiana* [online]. Copyright © 2009 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://unione-italiana.eu/Backup/le_comunita_degli_italiani.htm

⁶⁷ KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6. s. 4-5.

Obrázek 2: Centrální budova italské komunity v Rijece.

Obrázek 3: Budova italské komunity a Historického výzkumného centra v Rovinj.

Podle informací získaných od respondentů se komunity nejčastěji věnují společenským aktivitám a různým formám vzdělání. Organizují dramatické, hudební a výtvarné kroužky, výstavy, koncerty nebo jazykové kurzy italštiny. Ve většině se vyskytují také italské školy s učiteli z řad členů komunit. Italské komunity jsou také velmi aktivní na vlastních webových stránkách či na sociálních sítích jako Facebook. Zde sdílí nadcházející data akcí, fotografie, odkazy na další komunity nebo na články se aktuálními zprávami. Jedno z řešených témat na takovýchto stránkách se týká prosazování zákonů, práv minority a událostí z domovského nebo zahraničního prostředí, zejména z Itálie.

Při prohlídce centrální budovy italské komunity v Rijece během terénního výzkumu, kterou vedl respondent Lucas, byla možnost prohlédnout si místnosti, ve kterých se Italové schází a vykonávají společně různé aktivity. Některé budovy sloužily k pořádání koncertů

a promítání záznamů oper, ale také k hodině zpěvu a zkouškám sboru dobrovolníků. Další místnosti byly určeny ke hraní společenských her nebo k četbě. Celé jedno patro budovy zahrnovalo dílny, ve kterých probíhají kurzy keramiky nebo malby.

Obrázek 4: Keramické výtvořy členů italské komunity v Rijece inspirované architekturou.

Z výpovědí respondentů i zaměstnanců centrální budovy italské komunity v Rijece a v Rovinj bylo zjištěno, že italské obyvatelstvo si velmi zakládá na schůzích komunit a akcích, které jsou pro minoritu pořádány. Všichni respondenti, kteří byli osloveni, ať osobně nebo v rámci dotazníku, vypověděli, že budovy komunity navštěvují kvůli programům a možnostem, které v budově mohou využívat, jako například knihovnu nebo různé kroužky. Mnoho z nich se také aktivně zapojuje do organizací akcí a rozvoje komunity.

Jeden z respondentů z komunity v Rijece uvedl: *„Jsem zvolený jako člen Shromáždění společenství v naší komunitě. Zapojuji se do organizování společenských a kulturních aktivit a do podpory naší identity, jazyka, kultury a dějin. Důležitou složkou je také prohlubování vztahů s různými italskými institucemi v Itálii.“*

S respondenty při výzkumu byla řešena i otázka participace většinového obyvatelstva na akcích pořádaných pro italskou minoritu. Zástupci respondentů v Chorvatsku sdělovali, že Chorvati se účastní takových akcí minimálně a je to velmi neobvyklé. Pokud se účastní, bývají to většinou příslušníci smíšených rodin, kde se vyskytují Italové i Chorvati, nejčastěji údajně rodiny s malými dětmi. Tyto výpovědi se shodovaly i s odpověďmi na dotazníkové

otázky, kdy respondenti vypovídali o žádné nebo minimální účasti většinového obyvatelstva na italských akcích.

5.3.2 Používání italštiny v Chorvatsku

Italové na území Chorvatska ovládají i majoritní jazyk, tedy chorvatštinu. Respondentka na otázku v dotazníku týkající se poměru užívání italštiny a chorvatštiny uvedla: „*Snažím se používat italštinu, co nejvíce je to možné. Chorvatsky umím, ale italština mi je přece jen bližší a mluvím jí plynuleji (studovala jsem i na italských školách a v Itálii). V některých situacích, když například jednám s vládními/publikačními kanceláři, nebo i na některých jiných místech, musím použít chorvatštinu, aby mi bylo správně a přesně porozuměno.*“

Z odpovědí i dalších respondentů vyplynulo, že vlastní jazyk italštinu používají pouze mezi rodinnými příslušníky a přáteli, kteří tímto jazykem mluví od narození. Chorvatštinu naopak používají v práci, na veřejnosti a při komunikaci s ostatními obyvateli, a tak je žádoucí, aby majoritní jazyk ovládali.

Při výzkumu v Chorvatsku respondenti dále vypovídali, že jelikož jsou jazyky jako italština a chorvatština velmi odlišné, je mnohdy komunikace velmi obtížná. Lucas a Sára upozorňovali na fakt, že mnoho chorvatských obyvatel neovládá italštinu buď vůbec, nebo minimálně. Proto většina Italů ovládá chorvatštinu, jelikož ve velké části případů musí být použita při komunikaci.

5.3.3 Italská média na území Chorvatska

Média mohou sehrát v životě minority zásadní roli. Jako komunikační prostředky podávají obraz každodenního světa v menšinovém jazyce a sdělují převážně události, které se minority týkají. U italských minorit v Chorvatsku a Slovinsku média představují jeden z nejdůležitějších nástrojů na podporu jazyka. Menšiny v obou státech jsou velmi provázané a komunity i představitelé mezi sebou vzájemně komunikují. Provázanost také souvisí s historií nebo geografickým hlediskem, kdy obě minority se nachází téměř v těsné blízkosti, zejména v oblasti Istriie, a tak se mnohdy považují za jednotnou minoritu bez rozdílu státu, kde se nachází. Navzájem přispívají k rozvoji italských komunit na těchto územích a primárně se snaží podpořit jazyk jako hlavní prvek jejich identity. Italská média založena v Chorvatsku a Slovinsku tak využívají obě minority.

V Rijece bylo založeno vydavatelství Edit se statutem neziskové organizace, které je z části podporováno i vládou Chorvatska, Slovinska a Itálie a jejich Radami pro národnostní

menšiny. Toto vydavatelství vzniklo v roce 1952, kdy ze zemí odcházel velký počet Italů, jako podpora a zachování italského jazyka prostřednictvím shromažďování italských publikací od autorů italského původu z těchto oblastí. Edit se soustředí na tvorbu a publikaci tiskovin, zejména v oblasti Istriie. Hlavním posláním organizace je zachovat historické povědomí mezi italskými obyvateli související s tímto územím, podpora vzájemných vztahů mezi Chorvatskem, Slovinskem a Itálií, vyškolení mladých novinářů v italském jazyce na území obou států a v neposlední řadě zachování kvalitních italských tiskovin z různých oblastí a podporovat tak italštinu.

Vydavatelství se soustředí na distribuci italských učebnic pro základní i střední školy, knihy různých žánrů, noviny a časopisy. Noviny *La voce del popolo* vychází od roku 1945 a jsou tak nejstaršími vydávanými novinami v italském jazyce mimo Itálii. Časopis *Panorama*, založený v roce 1952, vychází každé dva týdny s aktuálními tématy z oblasti politiky, kultury nebo umění. V době vzniku se zabýval zejména problematikou italských minorit, které se zčásti věnuje dodnes. Časopis pořádá také různé schůzky čtenářů nebo literární soutěže. Vydavatelství Edit od roku 1948 také vytváří časopis pro děti zvaný *Arcobaleno*, který vychází jednou do měsíce. Dále publikuje časopis zvaný *La Battana* nebo speciální vydání o možnostech dovolené v Istrii a okolních oblastech pro italské obyvatelstvo, ve kterém seznamuje čtenáře se zajímavými místy, možnostech ubytování nebo kulturními akcemi.^{68,69}

V životě příslušníků italské minority mají velký význam také Italové, kteří se nějakým způsobem proslavili a pocházeli z území Chorvatska. Pokud se jedná o spisovatele, tak jejich díla jsou často vydávána vydavatelstvím Edit. Mnoho umělců a jejich tvorba jsou zahrnuty do různých výstav pořádaných italskou menšinou. Ostatní osobnosti z dalších odvětví pomáhají posilovat povědomí o italské minoritě a utužovat její identitu.

Respondenti zmiňovali osobnosti právě z oblasti literatury, umění, filmové tvorby a sportu a uváděli jejich úspěchy. Nejčastěji hovořili o mezinárodní herečce jménem Alida Valli, kdy respondentka Sára zmínila, že se narodila v Pule v Istrii a proslavila se v mnoha filmech slavných režisérů, například Alfreda Hitchcocka. Mezi další zmiňované patří zpěvák Sergio Endrigo, také z Puly, módní návrhář Ottavio Missoni nebo sportovci jako držitel zlaté

---

⁶⁸ *Chi siamo* [online]. Copyright © 2013 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: http://edit.hr/chi_siamo

⁶⁹ Vydavatelství na svých webových stránkách dále uvádí přehled jednotlivých uvedených tiskovin a jejich činnost, představitel a zástupce Edit, možnost nákupu určitých publikací nebo novinky z oblasti žurnalistiky.

medaile z olympijských her v roce 1960 v boxu Nino Benvenuti a dosud žijící závodník Formule 1 a bývalý mistr světa Mario Andretti.

Jeden z respondentů uvedl: „*Velmi významný je také Niccolò Tommaseo, což byl spisovatel, lingvista a podporovatel sjednocení míst, kde se hovoří italsky a jejich připojení k Itálii v 19. století.*“

5.3.4 Italské školy v Chorvatsku

Jednou z velmi podporovaných oblastí evropskými zákony, ale i samotnou menšinou je vzdělávání v menšinovém jazyce. To je důležité především pro předávání jazyka mladším generacím a zajištění jeho zachování.

Během rozhovoru ve městech Rovinj a Rijeka byly sděleny informace o italském školství na území Chorvatska. Zaměstnanci centrální budovy italské komunity v Rijece hovořili o aktivitách, které školy provozují. Dále poskytli přehled všech italských škol, který uváděl, že se v Chorvatsku vyskytuje 24 mateřských škol, které se zaměřují na konverzaci a zábavu v italštině. Italských základních škol je v Chorvatsku 10 a zde je pozornost soustředěna především na výuku italské gramatiky, povědomí o kultuře a tradicích. V mnoha školách jsou pořádány pěvecké a literární soutěže. Čtyři italské střední školy se věnují tématům typickým pro střední školy a snaží se například o rozšíření povědomí o historii italské minority na území Chorvatska a Slovinska. Všechny tyto školy se nejčastěji vyskytují ve městech Rovinj, Rijeka, Pula, Umag, nebo Poreč.⁷⁰ Respondent Leo uvedl, že v Chorvatsku je kompletní vzdělávací systém, který obsahuje mateřské školy, základní a střední školy, ale také univerzity.

Respondenti odpovídající na dotazníkové otázky uvedli, že jejich děti navštěvují italské školy a hlavním důvodem je výuka v italštině. Dítě již od raného věku má možnost aktivní komunikace v jazyce. Někteří obyvatelé Záhřebu uvedli, že jejich děti bohužel nemohou docházet do italské školy, jelikož v tomto městě se žádné zatím nevyskytují. Do jaké školy dítě nebo mladistvý chodí, často ovlivňuje používání jazyků. Pokud dítě nechodí do italské školy, používání italštiny se obvykle zúží na rodinné prostředí a chorvatština se stane používanějším jazykem. Další souvislosti může být menší zájem

---

⁷⁰ *Minorities in Croatia* [online]. Minority Rights Group International, Copyright © 2003 [cit. 2019-02-15]. ISBN 1-904584-10-1. Dostupné z: <https://minorityrights.org/publications/minorities-in-croatia/>

o historii, kulturu a identitu italské minority. Podle respondentů je jednou z nejdůležitějších oblastí pro podporu a zachování jazyka právě školství a výuka italštiny dětí a mladistvých.

Respondent Leo potvrdil, že na školství je soustředěna velká pozornost pro zachování jazyka: „*Nejdůležitější pro zachování jazyka jsou školy, což jsou de facto italské školy, které financuje Chorvatsko nebo Slovinsko, podle toho, kde se nachází. Snažíme se o co největší podobnost s italským vzdělávacím systémem.*“

Dále uvedl, že se italské komunity v současné době nejvíce soustředí na podporu školních i mimoškolních aktivit pro italské obyvatelstvo, na zachování jejich kultury a větší zapojení mládeže.

5.4 Republika Slovinsko

Republika Slovinsko neboli jen zkráceně Slovinsko je přímořský stát, který jako jedna z prvních zemí Jugoslávie iniciovalo svou samostatnost. Později v roce 1991 se k němu přidalo také Chorvatsko a za samostatné státy byly uznány o rok později.

Země je rozdělena na 8 provincií, z nichž Přímořská provincie neboli Přímoří zabírá pobřežní oblast, kde se nachází největší zastoupení italské minority. Toto poměrně krátké pobřeží dlouhé zhruba 20 km, sousedí s Itálií, kde se v blízkosti hranice nachází italský přístav Terst.⁷¹

Ze statistických důvodů je také země členěna na 12 regionů, podle kterých je prováděno sčítání obyvatelstvo. Z těchto regionů 3 sousedí s Itálií, a to konkrétně Pobřežně-kasový region (Obalno-kraška), Gorický region (Goriška) a Hornokraňský region (Gorejska).

Na rozdíl od Chorvatska je Slovinsko poměrně homogenním státem. Nachází se zde skupiny obyvatel, které pochází buď z vedlejšího státu, nebo z jiného státu bývalé Jugoslávie. V následující tabulce se nachází přehled vývoje počtu obyvatel od roku 1953 až do roku 2002, kdy proběhlo poslední sčítání lidu. Velké zastoupení mají Srbové, Chorvati, Italové a Maďaři. Dále se zde vyskytuje početná menšina Romů a Albánců. Pojem „ostatní“ zahrnuje Němce, Rakušany, Poláky, Černohorce nebo Makedonce, kteří se svým počtem pohybují v řádech stovek, nebo méně často i tisíců. Lze si všimnout, že celkový počet

---

⁷¹ HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0. s. 8-11.

obyvatel od roku 1953 roste a při posledním sčítání dosáhl 1,96 milionů obyvatel, což znamená, že v současné době se počet obyvatel Slovinska pohybuje okolo 2 milionů.

Tabulka 4: Vývoj počtu obyvatel ve Slovinsku v letech 1953-2002.

	1953		1961		1971		1981		1991		2002	
etnikum	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
Slovinci	1 415 448	96,52	1 522 248	95,65	1 578 963	94,04	1 668 623	90,77	1 689 657	88,31	1 631 363	83,06
Italové	854	0,06	3 072	0,19	2 987	0,18	2 138	0,12	2 959	0,15	2 258	0,11
Maďaři	11 019	0,75	10 498	0,66	8 943	0,53	8 777	0,48	8 000	0,42	6 243	0,32
Romové	1 663	0,12	158	0,01	951	0,06	1 393	0,08	2 259	0,12	3 246	0,17
Albánci	169	0,01	282	0,02	1 266	0,08	1 933	0,11	3 534	0,18	6 186	0,31
Češi	807	0,06	584	0,04	442	0,03	423	0,02	315	0,02	273	0,01
Chorvati	17 978	1,23	31 429	1,97	41 556	2,47	53 882	2,93	52 876	2,76	35 642	1,81
Srbové	11 225	0,77	13 609	0,86	20 209	1,20	41 695	2,27	47 401	2,48	38 964	1,98
ostatní	7 111	0,47	5 776	0,35	8 851	0,52	21 95	1,19	38 160	1,99	43 023	2,18
celkem	1 466 425	100	1 591 523	100	1 679 051	100	1 838 381	100	1 913 355	100	1 964 036	100

Zdroj: zpracováno podle Statistical Office of the Republic of Slovenia⁷²

Italská minorita zaujímala v roce 2002 z celkového počtu obyvatel 0,11 %, což je oproti předešlým sčítáním kromě roku 1953 nejméně. Italů ve Slovinsku v roce 1953 bylo pouze 854 kvůli masivním odchodům stále v důsledku druhé světové války. Respondentka Maria ze Slovinska uvedla, že v tomto období zhruba od roku 1953-1956 odešlo z území Slovinska, ale i Chorvatska nejvíce Italů. To potvrdil i respondent Nicolas, který také sdělil, že v současné době počet Italů ve Slovinsku opět vzrostl a podle odhadů komunit se pohybuje okolo 4 000.

Ve Slovinsku převládá křesťanství zejména katolicismus, ke kterému se hlásí 57,8 % obyvatel. Dále má zastoupení v řadách ortodoxního vyznání a islámu, ale i v ateismu, ke kterému se hlásí čím dál tím více osob. Podle sčítání v roce 2002 se celkem 1 507 Italů přihlásilo ke katolicismu a dosáhli zde největší zastoupení. Podobně jsou na tom Slovinci a Chorvati, u kterých druhou nejpočetnější a vcelku hojně zastoupenou skupinou byli ateisté. Stejně jako v Chorvatsku se i zde italské obyvatelstvo neliší náboženskou příslušností

⁷² *Population by ethnic affiliation, Slovenia, Census 1953, 1961, 1971, 1981, 1991 and 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=7

od majority a neoznačuje se náboženskou menšinou. V tomto uvedeném výběru se k islámu hlásí nejvíce Albánců, ale dále také Slovinců a neuvedených Bosňáků.

Tabulka 5: Náboženství ve Slovinsku (2002).

etnikum	celkem	katolíci	ortodoxní	protestanti	muslimové	ateisté
Slovinci	1 631 363	1 086 650	3 583	13 752	2 804	186 055
Italové	2 258	1 507	9	-	-	331
Maďaři	6 243	5 016	-	524	8	159
Romové	3 246	1 663	67	-	868	99
Albánci	6 186	363	8	-	5 237	97
Chorvati	35 642	29 942	201	24	30	2 089
Srbové	38 964	381	32 665	22	53	2 952

Zdroj: zpracováno podle Statistical Office of the Republic of Slovenia⁷³

5.5 Italská minorita ve Slovinsku

Stejně jako v Chorvatské republice je i zde italská minorita autochtonní. To je dáno především tím, že v minulých stoletích části tohoto státu patřilo k Itálii. Zejména krátká přímořská oblast, která byla dlouhou dobu okolím italského přístavu Terst. Provázané vztahy Slovinců a Italů jsou určeny zejména výskytem hojně zastoupené italské menšiny, která je i pod ochranou slovinské ústavy a z italské strany se projevuje značná podpora italských médií na zemi tohoto státu.

Nejvíce Italů se vyskytuje v regionech Gorický a Pobřežně-krasový. V prvním se podle posledního sčítání v roce 2002 vyskytuje 100 osob italské příslušnosti a ve druhém 1 866, což je nejpočetněji zastoupený region. Oba tyto regiony se rozkládají v oblasti provincie Přímoří. Dále se mnoho Italů nachází ve Středoslovinském regionu představující okolí hlavního města Lublaň, kde je jich 139. V ostatních regionech se vyskytují pouze v řádech desítek.⁷⁴

Italštinu jako svůj mateřský jazyk uvedlo v roce 2002 celkem 3 762 Italů. Ve zvolených regionech v tabulce níže se vyskytuje nejvíce Italů, ostatní tvoří jen velmi

⁷³ *Population by religion and ethnic affiliation, Slovenia, 2002 Census* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=57

⁷⁴ *Population by ethnic affiliation, statistical regions, Slovenia, Census 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=17

malý podíl. Největší počet příslušníků měla italština v regionu Pobřežně-krasový, kde je i největší počet Italů a leží zde významná města jako Koper nebo Piran. Naopak nejméně osob z vybraných regionů uvedlo italštinu jako mateřský jazyk ze Savijského regionu.

Tabulka 6: Porovnání italštiny jako mateřského jazyka a počtu Italů ve Slovinsku (2002).

region	2002	
	italština jako mateřský jazyk	počet Italů
Pobřežně-krasový	2913	1866
Středoslovinský	280	139
Gorický	210	100
Hornokraňský	68	36
Přímořsko-vnitrokraňský	67	19
Savijský	53	18
celkem	3762	2258

Zdroj: zpracováno podle Statistical Office of the Republic of Slovenia^{75,76}

5.5.1 Podpora italštiny ve Slovinsku

Podpora italské menšiny v tomto státě je zakotvena v Ústavě Republiky Slovinsko. Druhou minoritou chráněnou v Ústavě je menšina maďarská, jelikož společně s italskou patří mezi autochtonní menšiny na území Slovinska. Konkrétní práva jsou vyslovena především v článku 5, 11 a 64. Ochrana lidských práv autochtonních obyvatel italské minority jsou ustanovena ve článku 5. Pro podporu jazyka je velmi podstatný článek 11, ve kterém je uvedeno, že v obcích, kde se vyskytují tyto menšiny je úředním jazykem kromě slovinštiny i jejich menšinový jazyk. Článek 64 uvádí, že italská minorita má právo na používání vlastních symbolů, vytváření společenských a kulturních akcí a na prohlubování vztahů s Itálií. Dále uvádí povinnost vytvoření bilingvního vzdělávacího systému a výuku v italském jazyce na školách. Článek dále stanovuje právo na sdružování v rámci komunit,

⁷⁵ *Population by ethnic affiliation, statistical regions, Slovenia, Census 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=17

⁷⁶ *Population by mother tongue, statistical regions, Slovenia, Census 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=7

které spadají pod Místní samosprávné společenství. Stát finančně podporuje minority v dosažení těchto práv a prostředků na udržení jejich identity.⁷⁷ Fotografie níže zobrazuje dvojjazyčnou ceduli v italštině a slovinštině v přístavním městě Koper.

Obrázek 5: Dvojjazyčná cedule v přístavu města Koper.

Během výzkumu ve Slovinsku sdělil Nicolas informace o rozdělení italských společenství. Ve Slovinsku se nachází celkem 6 italských komunit, které spadají pod Místní samosprávné italské společenství (Municipal Italian self-governing community). Tyto společenství patří pod Pobřežní samosprávné italské společenství, které zastupuje všechny komunity ve státě. Místní společenství sídlí ve čtyřech hlavních městech na pobřeží Slovinska, kde se vyskytuje největší zastoupení italské menšiny, které se nazývají se Ankarana, Koper, Izola a Piran. Hlavními úkoly těchto společenství je kontrola aplikace zákonů podporující italskou minoritu a také podpora rozvoje italských komunit.

Jednotlivé společenství mají pod sebou komunity, které zprostředkovávají společenské aktivity a plní funkce. Tyto komunity jsou Bertocchi a Capodistria patřící ke společenství Koper, Crevatini patřící k Ankaranu, Pirano a Isola, ve které se nachází dvě komunity, a to Besengi a Dante Alighieri. Město Izola je tak výjimečné, jelikož se v žádném jiném městě ve Slovinsku a v Chorvatsku nenacházejí dvě italské komunity. Všechny tyto

---

⁷⁷ *Ustava Republike Slovenije* [online]. Copyright © 1991 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: http://unione-italiana.eu/Backup/documents/Costituzione_slovena.pdf

komunity začaly vznikat v 90. letech minulého století a jejich hlavním cílem je vytvářet aktivity sdružující italské obyvatelstvo.⁷⁸

Obrázek 6: Italská komunita v Koperu.

Obrázek 7: Italský konzulát v Koperu.

Obdobně jako v Chorvatsku se podpora komunit projevuje snahou o rozvoj společenského života a zajištění různých druhů aktivit. Italská minorita často pořádá sešlosti, koncerty nebo divadelní představení. Podle respondentky Marcelly je velmi významnou událostí festival MiFest, který trvá obvykle několik dní a soustředí se na seznámení veřejností s italskou minoritou, představení jejich zástupců a nových programů. Festivalový program je zpestřen vystoupeními místních kapel nebo předčítáním nepublikovaných knih. Maria také uvedla, že se tohoto festivalu účastní především minorita a účast majority je minimální.

Hlavním organizátorem těchto kulturních akcí je italské centrum Carlo Combi, které bylo založeno v roce 2005 Místním samosprávným italským společenstvím Capodistria ve spolupráci s Ministerstvem slovinské republiky na rozvoj italských akcí, zachování

⁷⁸ Le Comunità degli Italiani. *Unione Italiana* [online]. 2009 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://unione-italiana.eu/Backup/le_comunita_degli_italiani.htm

identity a jazyka. Centru Carlo Combi podporuje italské instituce, komunity a akce všeho druhu na celém pobřeží Slovinska.⁷⁹

Jeden z respondentů uvedl: „*Jsem členem italské komunity Giuseppe Tartini ve městě Pirano, kde pracuji na projektu o cestovním ruchu v oblastech Přímoří Slovinska. Dále se podílím na správě webových stránek, stránek na sociálních médiích a na organizaci některých akcí.*“

Další respondentka sdělila: „*V naší komunitě Capodistria dělám mnoho věcí. Často fotografuji na některých akcích, vyřizuji emaily s ostatními komunitami nebo institucemi.*“

Respondent Nicolas zmínil, že podpora a používání jazyka je klíčem k podpoře celé italské minority, jelikož jazyk určuje jejich identitu. Dále uvedl, že velká pozornost Místních samosprávných italských společenství se soustředí na všechny druhy aktivity, které jsou v italštině a jejich rozšíření.

5.5.2 Používání italštiny ve Slovinsku

Italština v přímořské oblasti Slovinska je oficiálním úředním jazykem spolu se slovinštinou. Toto označení, které vychází z článku 11 slovinské Ústavy, ovlivňuje v komunikaci každodenní život obyvatel. Příslušníci státních orgánů jsou povinni dorozumět se na tomto území oběma jazyky. Italové tak mohou vlastní jazyk používat na všech úrovních veřejného života. Mnoho z Italů ale vypovědělo, že v některých případech přeci jen musí použít slovinštinu, kterou na komunikační úrovni ovládají. Takovou častou situací bývá běžná komunikace s většinovým obyvatelstvem, které naopak italštinu ovládá minimálně. Ve většině případů však mohou mluvit italsky a je jim rozuměno. Rozšíření bilingvismu uváděli respondenti jako důležitý krok ke zlepšení podpory italské minority na území Slovinska.

Respondentka Maria řekla: „*Já tedy umím slovinsky minimálně, ale italsky se domluvím skoro všude, pokud nehovořím se Slovinci. Ale pokud se jedná o obchody, úřady, poštu, restaurace apod., italsky se domluvím. Většina mých přátel to má podobně.*“

Respondent, odpovídal na dotazníkové otázky naopak uvedl: „*Italsky mluvím s rodinou a přáteli, kteří jsou Italové, a slovinsky především na veřejnosti.*“

---

⁷⁹ *Chi siamo*. [online]. Centro italiano Carlo Combi [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <http://centrocombi.eu/chi-siamo/>

5.5.3 Italská média ve Slovinsku

Italská minorita ve Slovinsku využívá chorvatské vydavatelství Edit, které dodává mnohé knihy do obchodů nebo učebnice do italských škol. Rozšířené jsou zde také časopisy a noviny, které Edit vydává. Ve Slovinsku zajišťuje sdělovací prostředky především rozhlas a televize, kterou naopak využívá i italská minorita v Chorvatsku.

Radio Capodistria sídlící v Koperu je součástí slovinské rozhlasové agentury. Vzniklo v roce 1949 pod názvem Radio Terst Zona Jugoslava (Rádio jugoslávské zóny Terst) a programy probíhaly v italštině, slovinštině a chorvatštině. V druhé polovině 20. století stoupla popularita a signál byl rozšířen i do severní části Itálie, zároveň byl však zrušen program v chorvatštině. Od roku 1979 byl slovinský a italský program vysílán na vlastních frekvencích, čímž se tento rozhlas stal jedním z prvních dvojjazyčných vysílacích stanic v Evropě.

Toto rádio se zaměřuje na informace sdělující italské minoritě v Chorvatsku a Slovinsku. Důležité jsou události z kulturní oblasti, zábavy a hudby, a také okrajově z politiky. V současnosti má stále velké zastoupení posluchačů ze strany obyvatel Itálie, které mají možnost dozvědět se více o italské minoritě ve Slovinsku, a také o celkovém dění v tomto státě.

Důležitým posláním rádia je celková integrita italské minority. Dalšími je zajištění kontaktu s jejich jazykem, ochrana identity menšiny nebo zapojování minority do kulturních výměn se sousedními státy a většinovým obyvatelstvem. Program rozhlasu přispívá k informování, vzájemnému poznání a rozvoji dobrých sousedských vztahů a ke spolupráci mezi třemi různými státy, Slovinskem, Itálií a Chorvatskem.^{80,81}

Dalším velmi rozšířeným mediálním prostředkem je televize zvaná TV Koper-Capodistria, která byla založena v roce 1968. Ke konci tohoto roku vysílala slovinská národní televize program *La costiera (Pobřeží)*, který byl věnován italské menšině v Chorvatsku a Slovinsku v rámci bývalé Jugoslávie. Tento program zaujal nejen samotnou italskou minoritu, ale i širokou veřejnost a obyvatele Itálie.

---

⁸⁰ *Chi siamo* [online]. Copyright © 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://www.rtv slo.si/radiocapodistria/chi_siamo

⁸¹ Rádio je přístupné 24 hodin denně a jeho frekvence se snaží pokrýt co největší oblast Slovinska, Chorvatska s výskytem italského obyvatelstva. Díky dostupnému vysílání na webových stránkách si rozhlasovou stanicí mohou pustit posluchači z celého světa. Na webových stránkách Rádia Capodistria jsou sdíleny odkazy na další média či italské komunity na území Chorvatska a Slovinska.

V následujících dvanácti letech se stala televizní stanice Koper-Capodistria třetím nejsledovanějším televizním vysíláním v Itálii. Díky popularitě u diváků začala televize spolupracovat s televizemi v Itálii, a tak se jí dostalo velké podpory italské vlády.

Program televize je sestaven především z událostí z oblasti politiky, kultury, módy, sportu, dále vysílá programy pro děti a mládež, hudbu nebo dokumenty z historie.^{82,83}

Díky této televizi a rozhlasu jsou mezi italskými obyvateli populární zpravodajci z těchto médiích. Respondenti ze Slovinska uvedli některé stejné významné osobnosti jako respondenti z Chorvatska, jelikož mnoho takových osobností působilo v dobách minulého století před rozdělením a vzniku samostatných států. Významnou osobností byl spisovatel Fulvio Tomizza nebo houslista Guiseppe Tartini, podle kterého je pojmenované náměstí a italská komunita v Pirani.

Obrázek 8: Náměstí Guiseppe Tartini v Pirani.

5.5.4 Italské školy ve Slovinsku

Školství ve Slovinsku je podporováno mnohými zákony na ochranu menšiny. Italové se zde velmi snaží o rozšíření bilingvismu, a tak je výuka v jejich jazyce podstatná.

Italské mateřské školy, základní a střední školy ve Slovinsku začaly vznikat ve druhé polovině 20. století, jak uvedl Nicolas při rozhovoru. Ve školách i školkách probíhá výuka

---

⁸² *Chi siamo – La storia*. [online]. Copyright © 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://www.rtv slo.si/tvcapodistria/chi_siamo/2

⁸³ Televize vysílá 9 hodin denně programy v italštině.

a komunikace zásadně v menšinovém jazyce, ale část výuky je věnována také většinovému jazyku. Výuku slovinštiny mají žáci základních a středních škol většinou dvakrát týdně. Zastoupení takových škol se nachází pouze na pobřeží, tedy v Izole, Koperu a Pirani. Mnoho dětí, které absolvuje italské střední školy ve Slovinsku, pokračuje na vysoké školy v Itálii. Ve školách se klade důraz na osvojení menšinového jazyka, který je považován za první a hlavní, a také seznámení i s druhým, většinovým jazykem. Dále je důležité obeznámit žáky s historií jejich minority a s dalšími místy, kde se nachází.⁸⁴

Leo i Nicolas uvedli, že se v italských školách učí o historii Itálie a historické souvislosti, které se pojí se vznikem italských menšin na daném území, ale také o historii státu, kde žijí, o jeho ekonomice, životním prostředí a populaci.

Všichni dotazovaní ze Slovinska uvedli, že jejich dítě dochází do italské školy. Někteří sdělili, že jejich již studují na vysoké škole v Itálii a v Chorvatsku. Školství považují za jeden z nejvýznamnějších nástrojů na podporu jazyka, a proto je pro ně velmi důležité.

5.6 Italský jazyk

5.6.1 Historie jazyka

Ve 13. století byl vytvořen základ pro moderní italský jazyk prostřednictvím literatury a umění. Toskánský dialekt, který používali spisovatelé jako Dante Alighieri, Francesco Petrarca a Giovanni Boccaccio ve svých dílech, se stal populárním. K vývoji standardního italského jazyka přispělo dílo Dante Alighieriho, které se týká řečnické výuky a zkoumá různé jazyky středověké Evropy. Dante se v tomto díle zabývá množstvím italských dialektů a snaží se zjistit, který je pro literární účel nejvhodnější. V závěru stanovuje vlastní toskánský dialekt jakožto standardní formu italštiny.

V renesanci byla italština považována za jazyk *lingua franca*, což znamenalo, že italsky se domluví všichni obyvatelé ve většině evropských zemí, jelikož bohatí a vzdělaní lidé se tento jazyk učili, aby mohli navzájem komunikovat společným jazykem na úrovni. V této době byla italština považována za jazyk nejvzdělanějších osob a byla rozšířena nejen na místech výskytu italského obyvatelstva, ale i po celé Evropě.⁸⁵

---

⁸⁴ *The EDUCATION SYSTEM in the Republic of Slovenia 2016/2017*. Ljubljana: Ministry of Education, Science and Sport of the Republic of Slovenia, 2017. ISSN 1408-6948.

⁸⁵ RYDGREN, Erin. *Italian Language*. Salem Press Encyclopedia [online]. Copyright © 2015 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z databáze EBSCO. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ.

V období sjednocování Itálie ve druhé polovině 19. století převládal názor tzv. italského iredentismu, který podporoval připojení všech geografických oblastí, kde se hovořilo italsky, k Itálii. To se týkalo také oblastí Istrie a Dalmácie, kde měli Italové velmi početné zastoupení. Z Istrie také pocházel respondentem zmíněný významný lingvista Nicollò Tommaseo, který sepsal slovník tehdejší italštiny a zastával myšlenku italského iredentismu. Po sjednocení Itálie v roce 1861 se vyskytovalo v zemi mnoho dialektů, které přetrvávají dodnes. Na území dnešního Slovinska a Chorvatska i po oddělení od Itálie zůstal dialekt italštiny, který byl ovlivněn dalšími italskými dialekty v severní Itálii, blízko jejich hranic.⁸⁶

5.6.2 Dialekty italštiny

Dialekty jsou rozděleny na severní a jižní, které jsou odděleny linkou Spezia-Rimini, což jsou dvě města nacházející se na opačných pobřežích Itálie. Dialekty se používají především pro neformální komunikaci, nikoliv však pro komunikaci veřejnou nebo v médiích. Historicky bylo použití dialektu považováno za znamení nižší sociální třídy a omezeného vzdělání. V dnešní době jsou dialekty stále používané, ale standardizovaná italština podle toskánského dialektu se stává čím dál tím více populární a je užívána mezi všemi obyvateli Itálie.

Nejednotnost jazyka až do 19. století způsobila u mnohých dialektů značné odchýlení od standartní italštiny a často bývají považovány za samostatný jazyk. Za takové dialekty je považována sardinština, sicilština nebo benátština. Důsledkem takového vývoje u některých italských dialektů vznikla komunikační bariéra a mnoho rozdílů v porovnání s jinými dialekty. Samotní respondenti tvrdili, že některé dialekty jsou zcela odlišné od známé italštiny, a dva lidé, kteří mluví takovými odlišnými dialekty, si nerozumí. Na severu u hranice se Slovinskem se nachází oblasti, kde se hovoří dalšími románskými jazyky, těmi jsou ladinština a furlanština.⁸⁷

Italové v Chorvatsku. *HKS.RE* [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

⁸⁶ PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Dějiny států. ISBN 80-7106-152-2. s. 263-270.

⁸⁷ RYDGREN, Erin. *Italian Language*. Salem Press Encyclopedia [online]. Copyright © 2015 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z databáze EBSCO. In: BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. Italové v Chorvatsku. *HKS.RE* [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku

5.6.3 Italština v Chorvatsku a Slovinsku

Italština na území Chorvatska a Slovinska má nejbliže k italskému dialektu *veneto*, kterým se mluví v oblasti Benátek a mnohdy je označován za samostatný jazyk benátština. Vliv tohoto dialektu vyplývá z historie, jelikož území obou států patřilo dříve k Benátské republice a dalším italským útvarům. Přístavy v oblasti Istrie a Dalmácie byly využívány zejména pro obchod a hlavním jazykem při komunikaci byla italština. Tím se šířil místní dialekt až do těchto míst, kde byl plně používán. V současné době území venetského dialektu sousedí se státem Slovinsko.

Podle venetského dialektu se italština v Chorvatsku a Slovinsku označuje jako *istiro-veneto* neboli istrijsko-venetský dialekt. Respondenti z obou států tvrdili, že je jejich italština blízká historické benátštině a v dnešní době oproti užívané italštině v Itálii zní více archaicky.

V médiích a školách se prosazuje používání standartní formy italštiny. To je dáno především blízkým kontaktem s Itálií v těchto oblastech, kde se na takové komunikační úrovni užívá standartní italština. Mnoho učitelů buď pochází z Itálie, nebo jsou v kontaktu se školami v Itálii. Podle škol se inspirují a snaží se jim co nejvíce přiblížit.

5.6.4 Rozdíly a shody v italštině na území států

Italština v Chorvatsku i Slovinsku státech je ovlivněna majoritním jazykem. V některých případech se jedná o změny v gramatice, výslovnosti nebo slovní zásobě.

Lucas uvedl: „*V obou zemích se promítá vliv slovanských jazyků do italštiny. Někteří také vyslovují „L“ v italských slovech jako v chorvatštině, a to je velmi vzácné.*“

Vliv majoritního jazyka nastává také v případech smíšených rodin, kdy jsou osoby od dětství vychovávány oběma jazyky a stává se, že slova z jednoho jazyka používají při konverzaci v druhém jazyce. Podle respondentů se mnohdy jedná o věty složené ze slov z obou jazyků.

Respondentka na otázku týkající se rozdílů v italštině v obou státech sdělila: „*Žádné výrazné rozdíly v jazyce nejsou. Jedná se o stejný dialekt italštiny, rozdíly jsou maximálně v několika slovech, které jsou ovlivněné slovinštinou nebo chorvatštinou. Jediný rozdíl by se mohl týkat ještě dalšího dialektu istrioto, který se nachází v Istrii.*“

Tento italský dialekt, nazýván také *istriot*, je zachován již pouze v šesti obcích, kde se vyskytují italské komunity Rovigno, Valle, Sissano, Dignano, Gallesano a Fasana.

Tyto komunity se nachází v Istrii ve vzájemné blízkosti na pobřeží Jadranského moře. Mnoho lingvistů se zajímalo o původ tohoto jedinečného dialektu a názory byly velmi různorodé. Mnozí ho považovali za dialekt starší než venetský, někteří za pozůstatek jazyka Ilyrů a jiní za samostatný jazyk. Od dialektu *istro-veneto* se liší především slovní zásobou, používanými idiomy, ale rozdíly lze najít i v gramatice. V dnešní době je stále více ovlivňován chorvatštinou a italštinou, která je v Chorvatsku používána a počet mluvčích hovořící tímto historickým dialektem klesá.⁸⁸

Ostatní respondenti také uváděli, že rozdíly se mohou vyskytnout v používaných idiomech. U těch se nejčastěji stává, že jsou do italštiny překládány doslovně z majoritního jazyka, a tak u dvou nebo více podobných idiomů se mohou vyskytnout rozdíly v použitých slovech.

Přesto, že se dialekt *istro-veneto* používá na území obou států, výrazné rozdíly se v jazyce neobjevují. Slovní zásoba vychází především z dialektu *veneto* a v některých případech je ovlivněna většinovým jazykem, což se v dnešní době více rozšiřuje. Jazyk je dále ovlivněn jinými jazyky, jako například angličtinou, což je zapříčiněno zejména rozšířenými komunikačními prostředky prostřednictvím sociálních sítí.

---

⁸⁸ Marija Nedves, *I dialetti istrioti in Istria*. [online]. Copyright © 2000 [cit. 2019-2-16]. La Ricerca, 271, Centro di Ricerche Storiche (Rovigno), p.10-12. Dostupné z: http://www.istrianet.org/istria/languages/italic/istrioto/nedves_dialetti.htm

6. Diskuze a závěr

Hlavním cílem práce bylo seznámit čtenáře s italskou minoritou a poukázat na její etnickou identitu, kterou si přisuzuje podle jazyka. Italská minorita žijící v Chorvatsku a Slovinsku je s tímto územím silně historicky spjata. Jelikož minorita byla součástí mnoha historických útvarů, které se na území Chorvatska a Slovinska rozpínaly, je zde považována za autochtonní neboli původní menšinu.

Italská minorita zabírá z celkového počtu obyvatel obou států dohromady zhruba 0,5 %. V Chorvatsku se podle posledního sčítání v roce 2011 nacházelo 0,42 % Italů a ve Slovinsku podle poslední sčítání obyvatel v roce 2002 okolo 0,11 %. Přesto, že počet Italů ve Slovinsku je výrazně menší než v Chorvatsku, Italové se vyskytují se pouze na krátkém pobřeží Slovinska, kde se také nachází jejich komunity. Tímto je hustota výskytu větší než v Chorvatsku, jelikož jsou soustředěny pouze v krátkém pásu slovinského Přímoří. Celkově je italská menšina nejvíce zastoupena v oblasti Istriie, Rijeky a pobřežní oblasti Slovinska, kde se vyskytuje zhruba 85 % Italů.

První stanovená výzkumná otázka se týkala toho, jak italská minorita podporuje a používá vlastní jazyk. Jazyk hraje zásadní roli v identifikaci menšiny, a proto je jeho podpora klíčová. Menšinový jazyk spolu s minoritou je podporován také některými evropskými dokumenty a ze strany států především ústavními zákony. Na rozdíl od Chorvatska se nachází ve slovinské Ústavě několik článků, které zabezpečují konkrétně italskou menšinu a podpora je soustředěna především na italský jazyk. Chorvatsko stejně jako Slovinsko sice podepsalo některé podporující evropské dokumenty, avšak v Ústavě se nachází ochrana práv menšin pouze obecně, nikoli konkrétně týkající se italské minority.

Podpora ze strany minority probíhá především prostřednictvím komunit, médií a školství. Komunit je v obou státech dohromady 52, z toho většinu zaujímají italské komunity v Chorvatsku. Používání jazyka u italské minority se ve státech liší. Zatímco Italové v Chorvatsku italsky hovoří pouze v prostředí přátel a rodinných příslušníků, ve Slovinsku se italština používá na většině veřejných míst a jedinci nemají problém s dorozuměním. To je dáno především slovinskou Ústavou, která stanovuje italštinu v těchto oblastech oficiálním úředním jazykem, a tak italštinu zde lze použít v obchodech, v komunikaci se státními orgány a se státními zaměstnanci. Pouze při komunikaci s většinovým obyvatelstvem nelze mnohdy použít italštinu jako jazyk komunikace.

V rámci médií je pozornost soustředěna na vydavatelskou činnost vydavatelství Edit sídlící v Rijece v Chorvatsku, ale distribuující i do Slovinska. Dále na provoz rozhlasové a televizní stanice, které sídlí v Koperu ve Slovinsku. Tyto stanice vysílají ve Slovinsku, v Chorvatsku a části severní Itálie. Zaměřuje se na dosah do všech oblastí Chorvatska a Slovinska, kde se nachází italská menšina. Jejich identita je také podporována inspirativními osobnostmi z literatury, umění nebo sportu, kteří se jako Italové narodili na území těchto států. Italské školství v Chorvatsku a Slovinsku je velmi podporováno, jelikož je považováno za hlavní prostředek předání kultury, jazyka a povědomí dalším generacím, a tím zajistit zachování jazyka jako znaku celé menšiny. Na výuku italštiny se dbá jak ve školách, tak v komunitách, kde jsou organizovány kurzy italštiny pro všechny věkové kategorie. V rámci komunit probíhá silně podpora také prostřednictvím sociálních sítí, zejména stránky Facebook, kde jsou sdíleny události a akce pro italskou minoritu.

Druhá výzkumná otázka se týkala samotného italského jazyka na území Chorvatska a Slovinska a případnými rozdíly mezi používanou italštinou. Jelikož má italština několik dialektů, které se vzájemně velmi liší, i zde se zachoval dialekt, kterým se doposud hovoří. Dialekt *istro-veneto* je ovlivněn dialektem *veneto*, kterým se hovoří v okolí Benátek a je mu nejpodobnější. Tento dialekt se zde uchytil již v období Benátské republiky a následujících mocností Itálie, pod které přímořské oblasti Chorvatska a Slovinska patřily. Dalším dochovaným italským dialektem, který je ohrožen a hovoří jím již pouze malé množství osob v šesti komunitách v Chorvatsku, je *istriot*, nacházející se v oblasti Istrie. Tento dialekt se od běžného istrijsko-venetského velmi liší, a proto také pomalu zaniká. Rozdíly v italštině na území obou států se téměř nevyskytují a jazyk je víceméně totožný. Drobné rozdíly lze spatřit pouze v ovlivnění některých italských slov majoritními jazyky, což je víceméně běžné u všech jazyků na světě na území jiného státu.

Podpora menšiny hraje důležitou roli i ve vztahu k majoritnímu obyvatelstvu a celému státu. Ochranou jejich práv a rovnosti se vytváří příjemnější prostředí pro soužití. Výskyt více národů na jednom území tvoří pestrou škálu zvyků, tradic, kultur a jazyků, a tak se každá skupina od jiné může něco přiučit, čímž se toto mísení různých prvků může stát přínosným. Zároveň se pěstuje pozitivní vztah k ostatním lidem, a to pomáhá při bourání předsudků.

Italská minorita na území Chorvatska a Slovinska se s majoritním obyvatelstvem snaží udržovat dobré vztahy. Současným problémem ohrožující jazyk jako jejich hlavní znak

je jeho používání. I přesto, že je jazyk chráněn zákony a italská minorita se snaží o jeho podporu různými prostředky a používat ho ve všech situacích, kdy je jim to umožněno, pokles užívání u mladistvých může hrát v budoucnu minority velkou roli. Podpory se mnohdy nedostane ani od majoritního obyvatelstva v Chorvatsku, ani v místech slovinského Přímoří. V této oblasti je italština úředním jazykem stejně jako slovinština, a přesto se jí často nedostává ze strany majority dostatečného respektu, jako k jazyku, který je na stejné úrovni jako jazyk většiny.

Samozřejmostí pro příslušníky národa, a zvláště národnostní či jazykové menšiny, je používání jazyka, který je jim nejbližší a kterým se hovoří v jejich prostředí. Proto je důležitá podpora jazyka různými způsoby a od různých subjektů, která může hrát v životě menšiny zásadní roli pro zachování jejich identity.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literatury

- Cross-border cooperation between Slovenia and Croatia in Istria after 1991*. ACTA GEOGRAPHICA SLOVENICA-GEOGRAFSKI ZBORNIK 2007, 47(2), ISSN 1581-6613.
- CUMMIS, Jim a David CORSON. *Encyclopedia of Language and Education: Bilingual Education*. Dordrecht. The Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1997. ISBN 0-7923-4806-0.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
- GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Praha: J. Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-901381-1-X.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HLADKÝ, Ladislav. *Slovinsko*. Praha: Libri, 2010. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-463-0.
- HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-010-0.
- KOKAISL, Petr, Tereza AIŠMANNOVÁ, Tereza BRAUNSBERGEROVÁ, et al. *Pestrá Evropa: Italové v Chorvatsku, Poláci v Rumunsku, Rusíni na Ukrajině, Rusíni (Lemkové) v Polsku, Rusíni v Srbsku, Ukrajinci v Rumunsku, Turci v Makedonii, Turci v Rumunsku, Krymští Tataři*. Praha: Nostalgie, 2017. ISBN 978-80-906207-6-6.
- KOKAISL, Petr. *Etnické minority v Evropě*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2524-1.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 17. díl. V Praze: J. Otto, 1901.
- PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Dějiny států. ISBN 80-7106-152-2.
- PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie – praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-72-2.
- RYCHLÍK, Jan a Milan PERENČEVIĆ. *Dějiny Chorvatska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-885-3.
- RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Slovinska*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-131-6.
- ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-8642-983-0.
- ŠESTÁK, Miroslav. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-266-9.
- ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3.

The EDUCATION SYSTEM in the Republic of Slovenia 2016/2017. Ljubljana: Ministry of Education, Science and Sport of the Republic of Slovenia, 2017. ISSN 1408-6948.
WALKER, Ian. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada, 2013. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3920-5.

7.2 Seznam internetových zdrojů

- ADAMOVIĆ, Karolina a Ladislav KRÍŽOVSKÝ. *Jak se vyvíjel pojem "menšina"*. Britské listy [online]. 24-6-2002, [cit. 2018-12-07]. ISSN 1213-1792.
- BBC Monitoring European, London.: *Croatia: Italian minority MP says minister violates minority language law*. [online]. Copyright © 2010. [cit. 2018-03-10].
- BLATEŠIČ, Aleksandra a Kristijan EKER. *SOCIOLINGVISTIČKI POGLED NA SAVREMENI JEZIK ITALIJANA U ISTRI I RIJECI*. (БЛАТЕШИЋ, Александра а Кристијан ЕКЕР. СОЦИОЛИНГВИСТИЧКИ ПОГЛЕД НА САВРЕМЕНИ ЈЕЗИК ИТАЛИЈАНА У ИСТРИ И РИЈЕЦИ.) [SOCIOLINGUISTIC VIEW ON CONTEMPORARY LANGUAGE OF ITALIANS IN ISTRIA AND RIJEKA.] TEME: Casopis za Društvene Nauke [online]. 2017, 41(4), 1093-1111 [cit. 2018-07-11]. DOI: 10.22190/TEME1704093B. ISSN 03537919. s. 3-10.
- BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové v Chorvatsku*. [online]. 13.9.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=ls2018:italove_v_chorvatsku
- BROŽOVÁ, Edita, Monika JELÍNKOVÁ a Michaela KOTRBATÁ. *Italové ve Slovinsku*. [online]. 20.10.2018 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: http://pestraevropa.hks.re/2018/italove_ve_slovinsku/
- Dějiny a historie Chorvatska*. [online]. Copyright © Minutex.cz, 2009-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <http://zeme.minutex.cz/chorvatsko/dejiny-historie/>.
- ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-053-7. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>
- Chi siamo – La storia*. [online]. Copyright © 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://www.rtv slo.si/tvcapodistria/chi_siamo/2
- Chi siamo* [online]. Copyright © 2013 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: http://edit.hr/chi_siamo
- Chi siamo* [online]. Copyright © 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://www.rtv slo.si/radiocapodistria/chi_siamo
- Chi siamo*. [online]. Centro italiano Carlo Combi [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: <http://centrocombi.eu/chi-siamo/>
- Le Comunità degli Italiani. *Unione Italiana* [online]. Copyright © 2009 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://unione-italiana.eu/Backup/le_comunita_degli_italiani.htm
- Lingua nostra. *Něco málo o italštině*. [online]. Copyright © 2012-2018. [cit 20.5.2018]. Dostupné z: <https://www.linguanostra.cz/neco-malo-o-italstine/>.
- Marija Nedves, *I dialetti istrioti in Istria*. [online]. Copyright © 2000 [cit. 2019-2-16]. La Ricerca, 271, Centro di Ricerche Storiche (Rovigno), p.10-12. Dostupné z: http://www.istrianet.org/istria/languages/italic/istrioto/nedves_dialetti.htm

- Minorities in Croatia* [online]. Minority Rights Group International, Copyright © 2003 [cit. 2019-02-15]. ISBN 1-904584-10-1. Dostupné z: <https://minorityrights.org/publications/minorities-in-croatia/>
- Population by ethnic affiliation, Slovenia, Census 1953, 1961, 1971, 1981, 1991 and 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=7
- Population by ethnic affiliation, statistical regions, Slovenia, Census 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=17
- POPULATION BY ETHNICITY AND RELIGION, 2011 CENSUS** [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.dzs.hr/Eng/censuses/census2011/results/htm/E01_01_12/E01_01_12.html.
- POPULATION BY ETHNICITY, 1971–2011 CENSUSES** [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.dzs.hr/Eng/censuses/census2011/results/htm/usp_03_EN.h
- POPULATION BY ETHNICITY, BY TOWNS/MUNICIPALITIES, 2011 CENSUS** [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
- POPULATION BY MOTHER TONGUE, 1991, 2001 AND 2011 CENSUSES** [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
- POPULATION BY MOTHER TONGUE, BY TOWNS/MUNICIPALITIES, 2011 CENSUS** [online]. Croatian Bureau of Statistics, Copyright © 2006-2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.dzs.hr/eng/censuses/census2011/results/censustabsxls.htm>
- Population by mother tongue, statistical regions, Slovenia, Census 2002* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=REG&st=7
- Population by religion and ethnic affiliation, Slovenia, 2002 Census* [online]. Statistical Office of the Republic of Slovenia, Copyright © 2002 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.stat.si/popis2002/en/rezultati/rezultati_red.asp?ter=SLO&st=57
- RYDGREN, Erin. *Italian Language*. Salem Press Encyclopedia [online]. Copyright © 2015 [cit. 2018-05-28]. Dostupné z databáze EBSCO.
- Stát Chorvatsko*. [online]. Chrovatsko.cz, Copyright © 2001-2016 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/stat.html>
- ŠATAVA, Leoš. *Etnicita a jazyk: teorie, praxe, trendy: čítanka textů*. Brno: Tribun EU, 2013. Librix.sk. ISBN 978-80-263-0517-0. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/doku.php?id=knihovnicka>
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Italian language* [online]. Encyclopædia Britannica, Copyright © 2015 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Italian-language>
- USTAV REPUBLIKE HRVATSKE** [online]. Copyright © 1990 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <http://unione-italiana.eu/Backup/documents/Costituzione%20croata.pdf>
- Ustava Republike Slovenije* [online]. Copyright © 1991 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: http://unione-italiana.eu/Backup/documents/Costituzione_slovena.pdf

8. Seznam obrázků

Obrázek 1: Vstupní cedule Historického výzkumného centra italské komunity v Rovinj.....	45
Obrázek 2: Centrální budova italské komunity v Rijece.	46
Obrázek 3: Budova italské komunity a Historického výzkumného centra v Rovinj.....	46
Obrázek 4: Keramické výtvořy členů italské komunity v Rijece inspirované architekturou. ...	47
Obrázek 5: Dvojjazyčná cedule v přístavu města Koper.	55
Obrázek 6: Italská komunita v Koperu.	56
Obrázek 7: Italský konzulát v Koperu.	56
Obrázek 8: Náměstí Guiseppe Tartini v Pirani.	59

9. Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v Chorvatsku v letech 1971-2011.	41
Tabulka 2: Náboženství v Chorvatsku (2011).	42
Tabulka 3: Porovnání italštiny jako mateřského jazyka a počtu Italů v Chorvatsku (2011). ...	43
Tabulka 4: Vývoj počtu obyvatel ve Slovinsku v letech 1953-2002.	52
Tabulka 5: Náboženství ve Slovinsku (2002).	53
Tabulka 6: Porovnání italštiny jako mateřského jazyka a počtu Italů ve Slovinsku (2002).	54